

Humus

Afdelingsblad IVN Maastricht | Winter 2016/2017 | nr 97

Maastricht

Bestuur

Voorzitter

Anneke van Montfort 06-11095935 an.van.montfort@hotmail.com

Vice-voorzitter

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com

Secretaris/ledenadministratie

Carlo Poolen 043-3626261 ivn.maastricht@home.nl

Penningmeester

Theo van Mulken 06-22434560 thvanmulken@planet.nl

Leden

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com

Gid van Schijndel 06-21253047 gid.van.schijndel@home.nl

Coördinatoren werkgroepen

Werkgroep Publieksactiviteiten

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com

Werkgroep Jeugd - 'de Jekerdal-scharrelkids'

Tineke de Jong 043-3521109 tineke.de.jong@kpnplanet.nl

Werkgroep Flora (WGF)

Susanne Eussen 043-3259414 s.eussen@gmail.com

Werkgroep Natuurbeheer (WGNB)

Stephan Prinsen 06-42241763 stephanprinsen@gmail.com

Dirk v/d Weijer 043-3617900 bonlogis@hotmail.com

Werkgroep Vogels (WGV)

Janneke Ackermans 06-34832847 wgv.maastricht@gmail.com

Christine Woestenburg 06-48459788

Nico Wetzels 043-3479211

Werkgroep Wandelen met busvervoer

Herman Heemskerk 043-3613565 herman.heemskerk@home.nl

Werkgroep PR

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com

* na 18.00 uur

Secretariaat

Carlo Poolen 043-3626261 postadres:
IVN Maastricht
Trichtervooogdenstraat 70
6223 CT Maastricht

Website www.ivn.nl/maastricht

Humus 97

Voorop staat...

...dat de werkgroep Natuurbeheer onder deskundige begeleiding maandelijks in de weer is met fruitbomen snoeien.

De werkgroep Natuurbeheer is een actieve werkgroep, die elke maand bij elkaar komt op de zaterdagochtend. Deze ochtend is steevast gereserveerd voor snoeien van fruitbomen in boomgaarden in en om Maastricht. Met de juiste uitrusting en werkend volgens de veiligheidsrichtlijnen wordt gesnoeid om er gezonde en sterke bomen van te maken. Naast inspanning is er natuurlijk ook tijd voor ontspanning. Dan is er tijd voor koffie, thee én vlaai van de plaatselijke bakker.

Op de voorpagina ziet u het oudste lid van de werkgroep - Lucien Curfs - volop in actie in de boomgaard van de torenmolen in De Heeg. Hierover leest u meer in het verslag van de werkgroep Natuurbeheer op pagina 43.

Houdt u van lekker in de buitenlucht bezig zijn - ideaal om uw hoofd leeg te maken! - en wilt u er meer over te weten komen? Kom eens naar een van onze 'werkdagen', u bent altijd welkom. Neem dan even contact op met een van de coördinatoren van de werkgroep Natuurbeheer: Dirk van de Weijer (bonlogis@hotmail.com) of Stephan Prinsen (stephanprinsen@gmail.com).

Bestuursberichten

Beste IVN-ers

Zouden jullie een kleine moeite voor ons willen doen door een stem uit te brengen op het OMMETJE WOLDER, een 'Kern met Pit'-project dat gerealiseerd wordt door IVN Maastricht in samenwerking met het CNME, Limburgs Landschap, Kindcentrum Wolder en buurtplatform Wolder (zie pag. 21). Het project dingt mee naar de Limburgse trofee.

U kunt stemmen (t/m 31 december) via de link:

<http://www.kernmetpit.nl/Wat+is+Kern+met+Pit/stemmen/default.aspx>

Hartelijk dank namens de Projectgroep 'Ommetje Wolder'

Aanmelden deelnemen aan de activiteiten van de Jekerdal-scharrelkids

Vanaf 1 januari a.s. zullen de aanmeldingen voor deelname aan de activiteiten van de Jekerdal-scharrelkids via Carlo Poolen verlopen. Dit zal uiteraard ook in de flyers vermeld worden, die we ruim voor de activiteit rondsturen per e-mail en op onze website.

Nieuwe leden

In de afgelopen periode hebben zich nieuwe leden aangemeld: Anne Marij Kuipers en Ruud de Haan en de Volkstuinenvereniging VTV Daalhof. We heten ze van harte welkom bij onze vereniging.

Post

In dit overzicht vindt u de meest interessante post die het bestuur van IVN Maastricht in de afgelopen periode heeft ontvangen. U kunt een poststuk opvragen bij de secretaris, Carlo Poolen.

Provincie Limburg: Nota Platteland in ontwikkeling

IVN Eijsden: De Wissel, nr. 3 september 2016

NMF Limburg: Limburgs Milieu nr. 03-2016

Blijf op de hoogte van onze activiteiten:

E-mail service	Aanmelden bij Chrit Merckelbagh, werkgroep PR: chritm@gmail.com
Website	Kijk ook op de website voor het laatste nieuws, www.ivn.nl/maastricht
Humus	Nr. 98 komt uit: begin mei en loopt tot half september

Algemene ledenvergadering IVN Maastricht 2017

Aan alle leden van IVN Maastricht,

Graag nodig ik u uit voor de jaarlijkse algemene ledenvergadering van IVN Maastricht op 22 februari 2017 om 20.00 uur in de Natuurtuinen Jekerdal aan de Drabbelstraat.

De concept-agenda is als volgt :

- 1. Opening door de voorzitter en vaststelling agenda**
- 2. Behandeling van het verslag van de algemene ledenvergadering van 30 maart 2016.**
Het verslag is gepubliceerd in de Humus nr. 95, maar u kunt het ook opvragen bij de secretaris.
- 3. Jaarverslag 2016 van de secretaris.**
Het verslag is gepubliceerd in de Humus nr. 97.
- 4. Financiën**
 - a. Financieel verslag van 2016
 - b. Verslag van de kascontrolecommissie over 2016;
 - c. Benoeming kascontrolecommissie 2017;
 - d. Behandeling van de begroting 2017;

De stukken worden tijdens de vergadering uitgereikt en kunnen vooraf worden opgevraagd bij de penningmeester.
- 5. Samenstelling van het bestuur.**

Kandidaten kunnen zich opgeven bij de secretaris. Het rooster van aftreden is als volgt :

Voorzitter	Anneke van Montfort	aftredend in 2017
Secretaris	Carlo Poolen	aftredend in 2018
Penningmeester	Theo van Mulken	aftredend in 2019
Bestuurslid	Irma Kokx	aftredend in 2017
Bestuurslid	Chrit Merckelbagh	aftredend in 2018
Bestuurslid	Gid van Schijndel	aftredend in 2017
- 6. Vooruitblik activiteiten.**
Irma Kokx, coördinator activiteiten, geeft een toelichting op de activiteiten in 2017.
- 7. Rondvraag en sluiting.**

Namens het bestuur, Carlo Poolen, secretaris

Jaarverslag 2016

In dit jaarverslag kijken we terug op het jaar 2016 in de vorm van een cijfermatige samenvatting. We kijken vooral naar de publieksactiviteiten; de vele activiteiten van de werkgroepen zijn niet opgenomen in dit verslag tenzij deze als publieksactiviteit zijn opgezet. Voor sfeerimpressies van de activiteiten en de werkgroepen verwijs ik naar de verslagen in ons verenigingsblad de Humus. In verband met de verschijningsdatum van de Humus is dit verslag bijgewerkt tot en met 14 november.

01: De vereniging

De vereniging telt 220 leden, te verdelen in 181 leden, 4 ereleden en 35 gezinsleden. Daarnaast zijn er 13 donateurs. Dit is een trendbreuk met de stijging van de laatste 6 jaar. De daling is gedeeltelijk te verklaren door de wijziging van de ledenadministratie waardoor enkele leden gekozen hebben om het lidmaatschap om te zetten in een donateurschap. Daarnaast hebben enkele leden en gezinsleden opgezegd.

Ledenaantal IVN Maastricht

2016:	185 leden	35 gezinsleden	Totaal: 220 leden	13 donateurs
2015:	207 leden	43 gezinsleden	Totaal: 250 leden	
2014:	203 leden	29 gezinsleden	Totaal: 232 leden	
2010:	177 leden	27 gezinsleden	Totaal: 204 leden	

De vereniging wordt geleid door het bestuur, de bestuursleden worden benoemd door de leden van de vereniging. De samenstelling van het bestuur is niet gewijzigd:

Bestuur

Funcie	Naam	Bestuursperiode
Voorzitter	Anneke van Montfort	2014-2017
Secretaris	Carlo Poolen	2015-2018
Penningmeester	Theo van Mulken	2016-2019
Bestuurslid	Irma Kokx	2014-2017
Bestuurslid	Chrit Merckelbagh	2015-2018
Bestuurslid	Gid van Schijndel	2014-2017

Het bestuur vergadert maandelijks waarbij drie keer per jaar de coördinatoren van de werkgroepen en projectgroepen worden uitgenodigd. Daarnaast overlegt het bestuur met de werkgroepen afzonderlijk. In de jaarlijkse algemene ledenvergadering legt het bestuur verantwoording af aan de leden. IVN Maastricht is vertegenwoordigd in de Regio Maas en Mergelland en het IVN District Limburg.

Belangrijke bestuurlijke thema's in 2016 zijn: regelgeving omtrent seksueel misbruik ('in veilige handen'), de CNME-Natuurtuinen, de verhoudingen tussen Regio, District en de afdelingen. Het bestuur heeft de zelf-evaluatie 'Vrij-

willigerswerk van de NOV' uitgevoerd. Hieruit zijn enkele verbeterpunten naar voren gekomen.

Werkgroepen/projectgroepen

De werkgroepen vormen een belangrijke peiler van de vereniging. Ze organiseren veel activiteiten en bieden onze leden en vrijwilligers de structuur om actief te zijn. Hiermee leveren ze een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van het IVN. Bij grote activiteiten en projecten werken de werkgroepen vaak samen. De vereniging telt 7 werkgroepen, gelijk aan 2015. Bij de Scharrelkids zien we in de loop van het jaar een wisseling. Marieke Smits heeft het coördineren overgedragen aan Tineke de Jong.

Werkgroep

Werkgroep Natuurbeheer
Werkgroep Vogels

Florawerkgroep

Publieksactiviteiten

PR

Wandelingen met busvervoer

Jekerdal Scharrelkids

Coördinator

Dirk van de Weijer, Stephan Prinsen

Janneke Ackermans,

Christine Woestenburg, Nico Wetzels

Suzanne Eussen

Irma Kokx

Chrit Merckelbagh

Herman Heemskerk

Marieke Smits/Tineke de Jong

Voor de actieve leden hebben we op 10 september een zeer bijzondere dag georganiseerd in Kasteel Wijlre met aandacht voor natuur en cultuur.

Naast de werkgroepen zijn er ook projectgroepen actief. Zij richten zich op een concreet doel en bestaan in de regel minder lang dan een werkgroep. Op dit moment tellen we 3 projectgroepen:

- 1. Projectgroep Stadsnatuur*
- 2. Projectgroep Ommetje Wolder*
- 3. Projectgroep Kloostertuin Opveld in Heer*

02: Publieksactiviteiten

Natuur- en milieu-educatie is de kernactiviteit van het IVN. Alle IVN-afdelingen proberen met hun activiteiten zo veel mogelijk mensen te bereiken. De traditionele middelen zijn excursies en cursussen, maar er zijn ook andere activiteiten waarbij verschillende educatieve technieken worden toegepast zoals workshops, markten, natuurwerkdagen.

Excursies

De activiteitenkalender telt 15 publieksexcursies waaronder de twee traditionele dagwandelingen en de 4 wandelingen van de natuurvierdaagse. In totaal zijn 365 mensen met ons op stap geweest, een gemiddelde van 24 deelnemers per excursie. Dit aantal past binnen de cijfers van de afgelopen jaren. De nieuwjaarswandeling was de topper met meer dan 63 deelnemers, maar ook de dagwandelingen waren weer goed bezet.

Publieksexcursies

	<i>Aantal</i>	<i>Deelnemers (totaal)</i>	<i>Gemiddeld</i>
2016:	15	365	24
2015:	14	350	25
2014:	15	375	25
2013:	10	280	28
2012:	16	350	22
2011:	14	350	25
2010:	12	275	23
2009:	17	450	26

Naast de reguliere excursies verzorgen we wandelingen op aanvraag. Enkele voorbeelden zijn:

- 22 mei: *Opening van de Groene Loper in het kader van het A2-project;*
- 25 juni: *Limburgse PVDA-dag met 2 excursies in de Kleine Weerd;*

Als vereniging hebben we meegedaan aan de jaarlijkse Sterwandeling van de Regio Maas & Mergelland. Deze keer waren we te gast bij VTN Cadier en Keer.

Cursussen

IVN Maastricht organiseert jaarlijks cursussen. Er is altijd belangstelling voor het volgen van een cursus en we halen er nieuwe leden mee binnen. Naast de reguliere cursussen zijn er ook enkele kortere vormen zoals workshops. Meestal worden deze door de werkgroepen georganiseerd. We hebben dit jaar de volgende cursussen georganiseerd :

- *Cursus Kaart, Kompas en GPS met 15 deelnemers;*
- *4 Mini-cursussen Vogels met 14-21 deelnemers*

Terugkijkend op de afgelopen jaren zien we de volgende cijfers:

	<i>Aantal cursussen</i>	<i>Deelnemers (totaal)</i>	<i>Gemiddeld</i>
2016:	5	80	16
2015:	2	28	14
2014:	4	41	10
2013:	3	54	18
2012:	5	80	16
2011:	6	90	15
2010 :	5	80	16
2009 :	6	86	14

Naast onze eigen cursussen hebben we meegeholpen aan de organisatie van de Landschapsgidsencursus van de IVN-regio's in Zuid-Limburg. 28 Cursisten hebben deelgenomen, waarvan 9 leden van IVN Maastricht. Op 5 november zijn de diploma's feestelijk uitgereikt.

Overige activiteiten

We hebben dit jaar ook activiteiten opgezet die niet vallen onder de bekende categorieën. Vaak doen we dit in samenwerking met een andere

organisatie of sluiten we aan bij landelijke of regionale activiteiten van IVN of andere organisaties. Onderstaande overzicht geeft een kleine opsomming:

- 2 presentaties tijdens de Actieve Ledendag IVN Limburg;
- Landelijk Tuinvogelweekend met een activiteit in de Natuurtuinen met 14 deelnemers;
- Boomfeestdag, samen met gemeente en CNME, met 44 kinderen ;
- Sponsoractie Iron Man met het aanplanten van steeliepen, samen met de Vlinderstichting
- Nacht van de Nacht samen met CNME en Milieufederatie, 51 deelnemers met een wandeling over de Groene Loper van de A2;
- Jeugddag vissersvereniging VVM;
- Discussieavond, georganiseerd door IVN, CNME en Natuurhistorisch Genootschap over natuur en economie;
- Aktie Schone Maas waarbij we een flink stuk van de Jeker hebben opgeschoond;
- Thema-avond stadsnatuur, op weg naar een projectgroep;
- Lezing over paddenstoelen door een van onze nieuwe leden;
- Doedag en Burenfeest in de Kloostertuin Opveld in Heer in het kader van het project;
- Natuurwerkdag (verzorgd door de Werkgroep Natuurbeheer)
- Discussie-avonden herinrichting ENCI-groeve;
- Dialoogbijeenkomsten Tapijnkazerne;
- Lezingen in het kader van het project Stadsnatuur in Centre Ceramique;
- Bomenpad Heugem met groep 6 van Kindcentrum Anne Frank.

03: Public Relation

Het verenigingsblad de Humus is het visitekaartje van vereniging en verschijnt dit jaar drie keer. Voor onze publieksactiviteiten zijn 38 verschillende flyers verzonden. Ons mailbestand bevat inmiddels 420 adressen. Verder is dit jaar hard gewerkt aan de nieuwe website in de nieuwe landelijke huisstijl.

04: Afsluiting

2016 Staat weer bol van de activiteiten. Bijna iedere week van het jaar is er wel een activiteit van IVN Maastricht of een van de werkgroepen. Ook doen we volop mee aan groene activiteiten van andere organisaties binnen de gemeente Maastricht. Dit is alleen maar mogelijk door de inzet van een grote groep vrijwilligers. Ik wil dan ook graag alle leden namens het bestuur bedanken die ook dit jaar weer actief hebben meegeholpen.

Carlo Poolen, secretaris

Komende activiteiten

Ommetjes

Omdat een groot aantal leden van IVN Maastricht de opleiding tot landschapsgids heeft afgesloten met als eindopdracht het uitwerken van een ommetje, leek het een goed idee om 2017 het jaar van de ommetjes te maken. We starten op zondag 14 januari met de opening van het ommetje Wolder en vervolgens zal er elke maand een ommetje worden gepresenteerd. Voorlopige data zijn: 19 februari, 19 maart, 23 april en 21 mei. Nadere informatie volgt.

Dinsdag 10 januari -

Lezing Stadsnatuur in de Praktijk – op macro schaal

Robuuste stadsnatuur vraagt verbindingen - onderling en met de omlanden - en voldoende groenoppervlak. In ruimtelijke ordening van de stad moet dit zijn beslag krijgen, in balans met verkeer, werken, wonen, recreëren en nog veel meer. Remco Daalder, stadsecoloog in Amsterdam en schrijver (o.a. De Gierzwaluw), licht toe hoe dit kan vanuit zijn ervaring als projectmanager van de Structuurvisie Amsterdam 2040. De lezing vindt plaats in de Stadshal van het Centre Ceramique, Plein 1992/Avenue Ceramique 50, van 19.00 – 20.30 uur. Deze lezing maakt onderdeel uit van een project om een visie op stadsnatuur voor de stad Maastricht te ontwikkelen.

Zondag 15 januari -

Nieuwjaarswandeling (Ommetjes-wandeling 1)

Officiële opening Ommetje Wolder door wethouder Gerdo van Grootheest

Op zondag 15 januari 2017 organiseert IVN Maastricht de traditionele Nieuwjaarswandeling. Deze keer zal de wandeling starten en eindigen in Wolder. Er wordt die dag het 'Ommetje Wolder' gelopen (lees elders in dit blad meer over het 'Ommetje Wolder'). Gestart wordt om 14.00 uur op het kerkplein, Mgr. Vranckenplein (beneden). Omstreeks 14.30 uur zal wethouder Gerdo van Grootgeest nabij de rotonde van het Millenniumbos het Ommetje officieel openen en de speelvoorzieningen in gebruik nemen. Kinderen van Kindcentrum Wolder hebben deze speelvoorzieningen ontworpen en mee aangelegd. Tijdens de wandeling wordt uitleg gegeven over het activiteitenprogramma 2017 van IVN Maastricht en de Glühwein-pauze is deze keer bij Château Neercanne. Rond 16.30 uur zijn we terug in Wolder, waar we onder het genot van een gratis consumptie traditiegetrouw de middag afsluiten met een gezellig samenzijn.

Zaterdag 28 januari - Tuinvogels tellen

Tuinvogels: ken jij ze allemaal? De Jekerdal-scharrelkids gaan vogels tellen in de Natuurtuinen Jekerdal en langs de Jeker. Bijeenkomst om 14.00 uur in de Natuurtuinen. Rond 16.00 uur zijn we uitgeteld!

Donderdag 2 februari - Discussieavond Stadsnatuur Maastricht

Jaarlijks organiseren het IVN, het CNME en Kring Maastricht van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg een discussieavond over een actueel onderwerp rond de natuur van Maastricht en omstreken. Al enige tijd wordt er door de Stadsnatuurtafel gewerkt aan een visie op de stadsnatuur van Maastricht. De Stadsnatuurtafel wordt ondersteund door verschillende werkstromen met daarin deskundigen op uiteenlopende gebieden. Deze discussieavond wordt gebruikt om ook anderen die geen deel uitmaken van dit project de gelegenheid te geven om hun ideeën over de stadsnatuur in te brengen. De opzet van de avond is vergelijkbaar met eerdere discussieavonden: in een inleiding zal Rob Jansen (projectleider) een algemeen beeld scheppen van het project – doel, opzet, programma etc – en kort samenvatten wat er tot nu toe uit de sessies is gekomen.

Na de pauze zullen we dan op een aantal thema's ingaan:

- Waarom "moet" natuur? Welke (persoonlijke) waarden spelen daarbij een rol?
- Wat is Stadsnatuur? Wat is het verschil met buitenstadsnatuur?
- Wat draagt stadsnatuur bij? Welke argumenten vindt men het belangrijkste?
- Welke projecten/tjes zouden we zelf kunnen en moeten oppakken?

Deze discussieavond vindt plaats op donderdag, 2 februari, van 20.00 tot ongeveer 22.30 uur in het Natuurhistorisch Museum, de Bosquetplein 6, Maastricht.

Zaterdag 18 februari - Fotospeurtocht

De Jekerdal-scharrelkids gaan deze middag in de omgeving van kasteel Vaeshartelt een natuurspeurtocht doen aan de hand van foto's. Bijeenkomst om 14.00 uur bij NS-station Noord. Terug rond 16.00 uur.

Zondag 19 februari - Ommetjes-wandeling 2

In het kader van het 'jaar van de ommetjes' vandaag weer een ommetje van een van de landschapsgidsen die onze vereniging rijk is. U ontvangt info via onze e-mailservice (aankomen bij chritm@gmail.com) of check onze website www.ivn.nl/maastricht

**Dinsdag 21 februari 2017 -
Lezing Stadsnatuur in de Praktijk – op micro schaal**

Robuuste stadsnatuur vraagt ook om ecologische kwaliteit van de groengebieden in de stad: inheemse planten, afwisseling in structuur en het juiste beheer. Maar ook nestgelegenheden in gebouwen en muurvegetatie zijn belangrijk. Ignace Schops - directeur van het Regionaal Landschap Kempen-Maasland en o.a. biodiversiteitsambassadeur van het Europees Parlement - gaat hier dieper op in. De lezing vindt plaats in de Stadshal van het Centre Ceramique, Plein 1992/Avenue Ceramique 50, van 19.00 – 20.30 uur. Deze lezing maakt onderdeel uit van een project om een visie op stadsnatuur voor de stad Maastricht te ontwikkelen.

Zaterdag 11 maart - Bomenpad Heugem

Opnieuw een speurtocht voor de Jekerdal-scharrelkids! Deze keer draait het allemaal om bomen. Hiervoor gaan we op bezoek in Heugem waar het bomenpad ligt. Bijeenkomst om 14.00 uur bij verpleeghuis La Valence. Rond 16.00 uur sluiten we af en krijgt iedere deelnemer een boekje over het bomenpad Heugem.

Zondag 19 maart - Ommetjes-wandeling 3

In het kader van het 'jaar van de ommetjes' vandaag weer een ommetje van een van de landschapsgidsen van onze vereniging. U ontvangt info via onze e-mailservice (aanmelden bij chritm@gmail.com) of check onze website www.ivn.nl/maastricht

**Woensdag 22 maart -
Nationale viering boomfeestdag in Maastricht**

De 60^e boomfeestdag wordt in Maastricht op 22 maart 2017 gevierd door het planten van bijna 200 bomen door 500 kinderen en 250 genodigden. Het is tevens de start van de verfraaiing van de Groene Loper bij de OLV van Lourdes-kerk, in de Frankenstraat (Witte Vrouwenveld) en op het Europaplein door o.a. ambassadeurs van EU-lidstaten gekoppeld aan het Verdrag van Maastricht. Het thema is verbinden, passend bij de Groene Loper als groene verbinding tussen de wijken aan beide zijden en de verbinding tussen Noord en Zuid. Het verbindt ook 18 scholen met elkaar zowel scholen uit Maastricht als 3 uit België, 1 uit Aken, UnitedWorldCollege en als het lukt uit iedere gemeente (33 in totaal) een jeugdige boomfeestheld als ambassadeur van de boomfeestdag. Daarnaast zal er bij de Lourdeskerk in een oud schoolgebouw een groene markt plaats vinden, een bomencirkel geplant worden en een bomenmusical uitgevoerd worden.

Het comité (landelijke boomfeest organisatie, gemeente, CNME en IVN) vraagt hulp van 70-100 vrijwilligers om o.a. de klassen te begeleiden tijdens de verplantingen, bij de boomplantacties te helpen, op de Groene markt (met ook een stand van IVN) en in de Lourdes-kerk hand en spandiensten te verrichten.

Impressie van de toekomstige Groene Loper

Dus ook een oproep aan IVN-ers en wie dit nog meer leest om zich op te geven voor die dag of een gedeelte van de dag. Laat het mij even weten, per tel. 043-3521109 of per mail tineke.de.jong@kpnplanet.nl Op de website van www.ivn.nl/afdeling/district-limburg zal later ook een inschrijfformulier verschijnen. Houdt ook onze website in de gaten, want er is de hele dag langs de Groene Loper iets te doen. [TdJ]

Zaterdag 15 april - Lentebloesem!

In de Natuurtuinen Jekerdal gaan de Jekerdal-scharrelkids de bloesem van bomen, struiken bloemen eens goed bekijken. Wat doen de bijen? Zijn er nog andere beestjes actief? We bloesemen van 14.00 tot 16.00 uur.

Zondag 23 april - Ommetjes-wandeling 4

In het kader van het 'jaar van de ommetjes' vandaag weer een ommetje van een van onze landschapsgidsen. Info via onze e-mailservice (aanmelden bij chritm@gmail.com) of check onze website www.ivn.nl/maastricht

Zondag 23 april - Eifelwandeling met busvervoer

IVN Eijsden en IVN Maastricht organiseren op zondag 23 april 2017 een wandeling met busvervoer in de Eifel. De wandeling gaat van Simonskall naar Obermaubach aan het gelijknamige stuwmeer in het Ruhrdal. Ook nu weer twee afstanden: de korte 10 à 11 km en de lange 15 à 16 km. Beide wandelingen starten in Simonskall, dat gelegen is in het dal van het riviertje de Kall, een zijriviertje van de Ruhr. Na de koffie wandelen beide groepen door het beboste dal van de Kall stroomafwaarts tot aan het zijriviertje de Tiefenbach. De wandelaars van de korte wandeling slaan hier af en volgen dit riviertje stroomopwaarts tot het dorp-

je Brandenburg. Vervolgens dalen zij af naar Obermaubach in het Ruhrdal. De wandelaars van de lange wandeling volgen het dal van de Kall verder tot het rivierviertje de Schölbach. Zij volgen dit rivierviertje stroomopwaarts tot het dorpje Bergstein, waarna ook zij afdalen naar Obermaubach. Denk aan goed schoeisel en kleding en ook het lunchpakket niet vergeten!

De kosten van deze wandeling zijn voor IVN-leden € 17,- en voor niet-leden € 20,-, inclusief een kop koffie bij de start.

Eventuele afmeldingen kunnen zonder kosten tot uiterlijk 16 april, bij latere afmeldingen vragen wij een onkostenvergoeding van € 10,-.

Vertrektijden: Emmalein - 08.30 uur, bushalte Wilhelminasingel - 08.40 uur, Akersteenweg - 08.50 uur. Voor

opgave en informatie, indien mogelijk graag per e-mail, bij: Herman Heemskerk tel. 043-3613565. E-mail: herman.heemskerk@home.nl

Zaterdag 13 mei - Fotospeurtocht met opdrachten

Deze keer trekken de Jekerdal-scharrelkids naar de Waardhoff bij het dorp Mesch. Samen met begeleiders van IVN Eijsden gaan we op speurtocht aan de hand van foto's en opdrachten. Bijeenkomst om 14.00 uur tegenover Heiweg 3, daar is een kleine parkeerplaats bij de ingang van Landgoed 'de Waardhoff'. Op dit terrein staan prachtige educatiepanelen over flora en fauna.

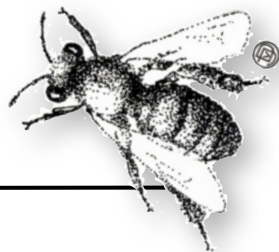
Zondag 21 mei - Ommetjes-wandeling 5

In het kader van het 'jaar van de ommetjes' vandaag weer een ommetje van een van onze landschapsgidsen. Info via onze e-mailservice (aanmelden bij chritm@gmail.com) of check onze website www.ivn.nl/maastricht

Zondag 21 mei - Natuurbeleving op Maat

Voor de derde keer wordt deze activiteit voor ouderen met een beperking georganiseerd door de natuurgidsen 2014/15. Deze keer is de locatie Zorgcentrum Croonenhoff bij kloostertuin Opveld in Heer aan de Veldstraat.

Cursussen

Afgeronde cursussen

*Landschapsgidsenopleiding
na een jaar met succes afgesloten*

Op 19 oktober 2015 trok de infoavond voor de landschapsgidsenopleiding (LGO) veel belangstelling en ook daarna melden zich 40 mensen als belangstellenden aan. Uiteindelijk zijn we met 28 cursisten uit 9 afdelingen gestart en een team van 8 IVN-ers uit 4 afdelingen om de cursisten te begeleiden.

Op 5 november trok de Natuurtuinen 55 belangstellenden om de 28 gediplomeerde landschapsgidsen te feliciteren, waaronder 9 leden van onze afdeling (Ton Castermans, Rob Jansen, Hans Schouwenburg, Tos Heuts, Johanna Roona, Myra Look, Petra Aarts, Antonie de Beaumont, Joost-René van Beek). Ze ontvingen de diploma's uit handen van de nieuwe voorzitter van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Toine Gresel.

Iedereen haalde de eindstreep en we zijn 15 prachtige ommetjes rijker maar ook 28 landschapsgidsen. Het was soms ploeteren om ook digitale technieken onder de knie te krijgen, want ze moesten zich presenteren in het veld én binnen met een PP-presentatie en een ommetje op papier. Maar het is ze met glans gelukt, dankzij ook ondersteuning van de coaches, waaronder ook weer vier van IVN Maastricht (Arie, Jeanne, Carlo en Tineke). Onder deze landschapsgidsen zaten 6 natuurgidsen en 2 jeugdbegeleiders die zich verder wilden verdiepen in het landschap. Dus continu cursussen aanbieden werkt ook voor de verdieping. Het le-

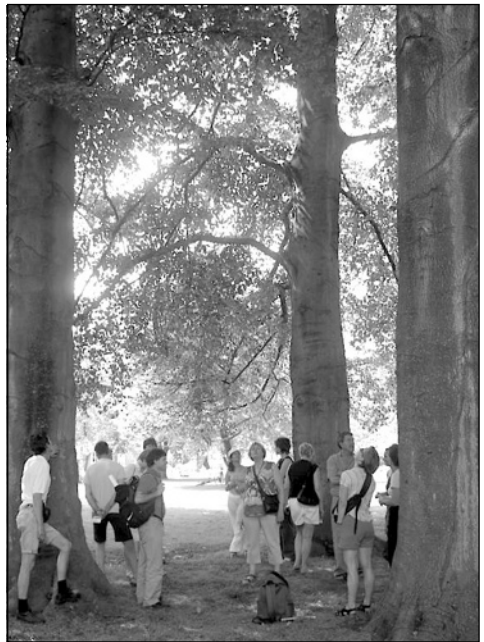
verde onze buur IVN-afdelingen en IVN-landelijk zelfs 10 nieuwe leden op en dat is ook de winst van steeds maar cursussen geven. Daarnaast trekken onze korte cursussen nieuwe mensen aan, die weer kunnen doorstromen, heel belangrijk voor vernieuwing en een duurzame vereniging.

Komend jaar gaan we die ommetjes als terugkomdagen samen lopen, maar ook zullen deze met publiek gelopen worden en zelfs één via een fotospeurtocht met de Scharrelkids. [TdJ]

Nieuwe cursussen

Cursus Bomen

De cursus Bomen wordt sinds lang weer een keer gegeven, maar nu steeds per seizoen met een binnen- en buitenles, dat is bij de vogelcursus goed bevallen. De eerste les start op dinsdag 31 januari. Met de groei van de boom, de herkenning in de winter aan silhouet, stam en knoppen, afgewisseld met doe-activiteiten. Zaterdagochtend 11 februari gaan we dan naar buiten om te kijken of het ons lukt in het veld de bomen aan stam en takken met knoppen te herkennen. De voorjaarsles zal 18 en 22 april zijn dan staan de fruitbomen volop in bloei, maar ook andere bomen, die iep kan zelfs al zaad hebben gevormd want dat is een vroege bloeier. Na de zomervakantie kijken we op 19 en 30 september welke zaden er op onze bomenroute 'Eik en Beuk' al gevormd zijn en tot slot op 24 en 28 oktober komen de bladeren en de prachtige herfstkleuren in het Stadspark aan bod. Zo kunnen we een boom in alle seizoenen gaan volgen en kunnen tot slot de meeste inheemse soorten op naam brengen door alle kenmerken in ieder seizoen te leren herkennen, maar ook het belang van bomen voor het milieu, de dieren en de mens. Daarnaast pakken we ook gecultiveerde bomen mee die opvallen door een aparte bloei of vrucht of veel voorkomen in een stadspark of straat.

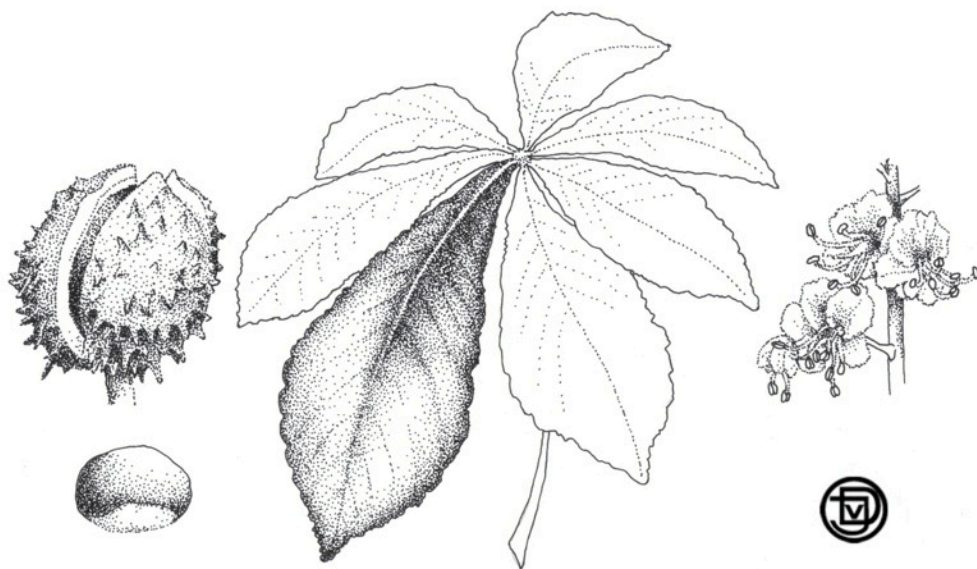

De kosten bedragen per lespakket (binnen- en buitenles) € 7,50 en voor niet-leden € 10,- ; wordt er ingetekend voor de hele cursus dan krijgt u voor € 10.- extra onze 3 IVN-bomenroutes. Opgave bij ipa.kokx@gmail.com

De cursus gaat definitief door, er zijn al veel aanmeldingen binnen! [TdJ]

Overzicht complete Cursus Bomen

Datum	Locatie	Adres start	Onderwerp
Dinsdag 31 januari 20.00- 22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstraat 7 (P Mergelweg)	Groei en bomen herkennen aan wintersilhouet, knoppen en schors; gebruik van het hout
Zaterdag 11 februari 09.30 -12.00 uur	Europapark Gronsveld en Savelsbos	Voerenweg achteringang park naast kerkhof Gronsveld	Excursie langs inheemse en uitheemse bomen
Dinsdag 18 april 20.00- 22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstraat 7 (P Mergelweg)	Bomen herkennen aan het blad en de bloei; belang bijen en milieu
Zaterdag 22 april 09.30 -12.00 uur	Bloesemtocht en voorjaarsbloei hellingbossen	Kerk Bemelen	Excursie langs inheemse bomen en fruitbomen
Dinsdag 19 september 20.00- 22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstraat 7 (P Mergelweg)	Bomen herkennen aan de zaden; de relatie met dieren
Zaterdag 30 september 09.30 -12.00 uur	Route 'Eik en Beuk', over Sint-Pietersberg	Natuurtuinen Drabbelstraat 7 (P Mergelweg)	Excursie langs inheemse en straatbomen
Dinsdag 24 oktober 20.00- 22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstraat 7 (P Mergelweg)	Straat- en parkbomen ; relatie bomen en paddenstoelen
Zaterdag 28 oktober 09.30 -12.00 uur	Bomenwandeling 'Van Hemel tot Fossiel' in het stadspark	StayOkay Maasboulevard	Excursie: genieten van parkbomen in herfststooi

Cursus Kaart, kompas en GPS

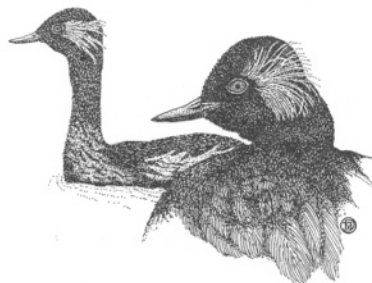
Ook dit jaar weer een cursus Kaart, kompas en GPS omdat het altijd prettig is om te weten waar je bent en hoe je met kaart en tegenwoordig steeds meer met GPS je plaats en richting kunt bepalen. De opzet is dat in verschillende theorielessen geoefend wordt met het lezen van kaarten, het gebruik van een kompas en hoe je een GPS kunt instellen om je weg te vinden. In de twee praktijklessen

worden deze vaardigheden in de praktijk geoefend. De drie theorielessen vinden plaats op dinsdagavond (20.00 – 22.15 uur) in de Natuurtuinen Jekerdal, Drabbelstraat 7 en de twee praktijklessen op zaterdag (van 9.30 tot ongeveer 12.00 uur). Cursusdata zijn: dinsdagavond 7 februari, 7 en 21 maart en zaterdagmorgen 11 maart en 25 maart. Kosten: € 20,00 voor leden, € 27,50 voor niet-leden (een reader krijgt u digitaal aangeboden). Voor aanmelding en informatie: Irma Kokx, e-mail: ipa.kokx@gmail.com of 043-3258339 (na 18.00).

Mini-cursus Vogels 5 - thema: Watervogels in Limburg

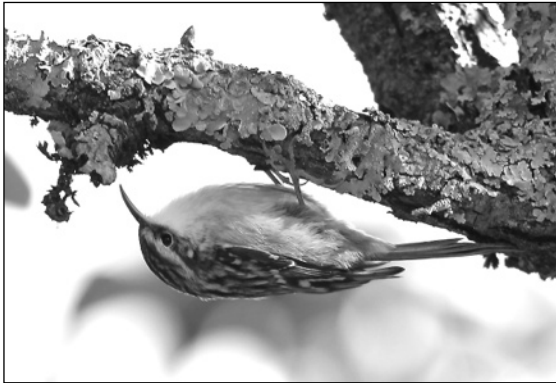
De 5^e in de reeks mini-cursussen Vogels gaat over het leren herkennen van de meest voorkomende watervogels in Limburg en wordt gehouden op dinsdag 17 en zondag 22 januari. Er zijn verrassend veel verschillende soorten watervogels in Limburg, met name in de winterperiode. In deze mini-cursus worden de meest voorkomende watervogels besproken en leren de cursisten de vogels te herkennen. Het betreft een basiscursus, met name bedoeld voor mensen met weinig tot geen ervaring op het gebied van watervogels. De avond wordt gehouden in de Natuurtuinen Jekerdal, Drabbelstraat 7, Maastricht. Aanvang 20.00 uur. Op zondag 22 januari start om 10.00 uur de excursie. Locatie van de excursie wordt nog doorgegeven. Bent u nieuwsgierig hoe u verschillende watervogels zoals

bijvoorbeeld wilde eend, slobbeend, kuifeend, fuut en grauwe gans leert herkennen, meldt u dan aan voor deze mini-cursus. De kosten (te betalen tijdens de les) bedragen € 7,50 voor IVN-leden en € 10,00 voor niet-leden. Aanmelden bij Johanna Roona, e-mail: johannaroona@kpnplanet.nl

Mini-cursus Vogels 6 - thema: zintuigen

Een aspect van vogels dat niet zo vaak aan bod komt, zijn hun zintuigen.

We weten dat roofvogels scherp zien, dat zangvogels een goed gehoor hebben en dat trekvogels zich uitstekend kunnen oriënteren. Maar wat weten we van de smaak van vogels of van hun reukvermogen? In deze minicursus besteden we aandacht hieraan. De minicursus wordt gegeven op woensdag 15 maart 2017 om 20.00 uur in de Natuurtuinen Jekerdal. De excursie

is zondag 25 maart om 10.00 uur. op een nog te bepalen locatie. Kosten voor dit lespakket bedragen € 7,50 voor IVN-leden en € 10,00 voor niet-leden. Aanmelden bij René Pirson per mail: apirson18@gmail.com

Geologie

In najaar van 2017 zal er weer een cursus geologie gegeven worden door Carlo Poolen.

Natuurgidsenopleiding (NGO) in de pen

Om de continuïteit in de langere opleidingen van gidsen te behouden, zal er in sept. 2017 weer een natuurgidsenopleiding starten, zoals al jaren, weer samen met het CNME en IVN-afdelingen uit de regio Maas & Mergelland. De eerste info-avond is op maandag 13 maart ingepland in de Natuurtuinen Jekerdal, en eventueel een tweede avond op 26 juni. Voor meer informatie bij Tineke, e-mail: tineke.de.jong@kpnplanet.nl of John Steijns, e-mail: steijns@cnme.nl Via het cursusloket van het District zijn er al 6 belangstellenden genoteerd. En wie niet kan wachten op die gidsenopleiding, volg alvast een bomencursus, vogelcursus, geologiecursus of cursus kaart, kompas en GPS bij IVN Maastricht of een groencursus bij IVN Eijsden of andere cursussen hier in de omgeving, dan ben je al veel beter voorbereid op die lange opleiding (NGO duurt 1,5 jaar) waar deze onderwerpen ook aan bod zullen komen. [TdJ]

Van her en der

Zaterdag 10 september - Actieve-Leden-Dag

De coördinatoren van de werkgroep Vogels hebben op 10 september de actieve leden een programma aangeboden in en rondom buitenplaats Kasteel Wijlre. De oprichter van buitenplaats Kasteel Wijlre de heer en mevrouw Eijck hebben de afgelopen 30 jaar de buitenplaats gerestaureerd maar ook een verbinding aangebracht tussen de architectuur van het kasteel met het ontwerp van de tuin en de kunstwerken die in de tuin te zien zijn. In het Hedge House dat qua vorm is aangepast aan de snoei van de hagen in de tuin worden tentoonstellingen ingericht.

's Morgens werden wij (19 actieve leden) ontvangen met koffie en vlaai waarna Brigitte Bloksma ons rondleidde door de tuinen en uitleg gaf over de inrichting. Indrukwekkend was de golvende haag, die de contouren vormde van de afdruk van een omgevallen boom, en die uitkwam bij een bronzen boom. Ook andere kunstwerken die doorkijkjes gaven door de hagen die wat hun vormsnoei aansloot bij de kunstwerken. De tuin is opgedeeld in diverse kamers die verschillende vergezichten opleveren. Zo zijn de buxus-haagjes aan de voorzijde van het kasteel afgestemd op de breedte van de ramen van het kasteel. Naast formele

tuinkamers is er ook een moes- en kruidentuin, kippen kunnen via een buis lopend door de tuin verschillende plekken bereiken. In het Hedge House was op dat moment een tentoonstelling van hedendaagse Chinese kunst met o.a. kunst van Ai Wei Wei. Ook in het koetshuis was een tentoonstelling genaamd 'What about a garden'.

Na een heerlijke lunch mochten we een braakliggend terrein aan de overkant van de weg ingaan. Door de warmte was er voor de vogelaars weinig te spotten, maar aan planten geen gebrek. Omdat er een klein slootje door het gebied loopt, zagen we de blauwe waterrepijs en de waterkers. Ook zagen we op twee plekken een wespen- of tijgerspin. Deze komt vooral voor in laag gras omdat ze dan sprinkhanen kunnen vangen. Zoals het echte IVN-ers betaamd is er wel een lijst met waarnemingen ingevuld. De dag is afgesloten met een borrel en lekkere snacksjes.

Totaal aantal waargenomen vogels:	
Notities: wespenpin tekstaar diepauwag kompassie waterkers reiblaar blauwe waterrepijs winged watermunt heermos heermos vespert-mer-mog buischoer kopvlieg kleine waternosp baardad wedonk brekblauw (samen)	
 	
Registratie vogelwaarneming Excursie: Kasteel Huisje Gebied: PRO GARDIS Datum: vrijdag Vertrek: 14u Terug: 15-15u Weersgesteldheid: AGO 1 Gidsen: Gerd Aantal deelnemers:	

Dinsdag 18 oktober - Een beetje groen, grote invloed

Lezing op 18 oktober 2016 over Stadsnatuur Maastricht. Mark Mieras, wetenschapsjournalist met een grote interesse in de hersenen, legt uit hoe de natuur onze geestelijke gezondheid beïnvloedt. De lezing is gebaseerd op de literatuurstudie die hij heeft uitgevoerd in opdracht van het IVN. De natuur heeft een bewezen positief effect op de gezondheid van de mens, en dat heeft verschillende oorzaken. Bomen en planten zorgen voor een beter leefklimaat voor de mens, ze fungeren bijvoorbeeld als schild tegen hittestress in zomerse steden en als fijnstoffilters die de luchtkwaliteit verbeteren. Kinderen die op jonge leeftijd worden blootgesteld aan de bacteriën en schimmels in de bodem 'trainen' hun immuunsysteem, waardoor ze ook op latere leeftijd minder snel ziek worden. En natuur nodigt uit tot bewegen. De voordelen van bewegen zijn niet alleen fysiek: na beweging voel je je energiek en neemt je concentratievermogen toe. Het vierde, en meeste belangrijke mechanisme heeft te maken met het richten van onze aandacht. Er zijn twee tegengestelde aandachtssystemen in de hersenen. De onvrijwillige aandacht laat zich leiden door prikkels van buiten, zoals mogelijke bedreigingen. Daar tegenover staat de bewuste aandacht, die gaat over onze innerlijke plannen en doelen, en geeft ons controle over onszelf en onze omgeving. Deze reflectie maakt ook dat we beter om kunnen gaan met

sociale stress. Uit onderzoek blijkt dat de natuur een fascinatie in ons oproept, die ons tot rust brengt en onze gerichte aandacht vraagt. De vele prikkels en de constante stroom van keuzes die we moeten maken in de stad overladen onze onvrijwillige aandacht en maken ons moe. We hebben in de stad een plek nodig om onze fascinatie 'aan te zetten', een vluchtheuvel voor de geest.

De natuur kan zo'n vluchtheuvel voor ons zijn. Het is de schoonheid van de natuur die ons tot rust brengt en ons energie geeft, maar ook omgekeerd: dingen die ons energie geven zijn we geneigd mooi te vinden. Verder geeft de natuur ons de juiste prikkels, met precies de juiste balans tussen orde en chaos. De natuur zit vol met onderbroken orde, met geordende chaos die ons fascineert. Bovendien maakt contact met natuur mensen socialer: meer respectvol voor grenzen en behulpzamer. Door contact met de natuur komen we ook in contact met onszelf. Kortom: natuur is fascinerend; en fascinatie is goed voor ons brein.

[Verslag door Tineke de Beaumont]

Project Ommetje Wolder

IVN Maastricht heeft samen met met het Buurtplatform Wolder, Stichting Het Limburgs Landschap, het CNME en het Kindcentrum Wolder het Ommetje Wolder vorm gegeven. Het ommetje loopt van het kerkdorp Wolder, via het Millenniumbos, naar het pas aangeplante Hoogcannerbos. Daar zijn in 2013 30.000 bomen aangeplant ter compensatie van de bomenkap bij de aanleg van de A2-tunnel. Voor de aanplant zijn hier nog *archeologische opgravingen* gedaan en is een dorp ontdekt van 6-8 huizen uit de periode van de Bandkeramiekers. Het Hoogcannerbos omzoomt vier - met bossages gecamoufleerde - ontluchtingsschachten van het ondergrondse gangenstelsel, jaren geleden het Joint Operation Centre van de NATO. Ook loopt de route langs de ingang van dit voormalige hoofdkwartier. Het ommetje loopt verder langs en door het eeuwenoude hellingbos, met een afdaling door een mergelkloof. Het ommetje leidt de wandelaar langs cultuurhistorische elementen zoals *Château Neercanne* met zijn terrassen en tuinen, de ondergrondse kalksteengroeve Jezuïetenberg en de wijngaarden Apostelhoeve en Nekummerhoeve. We wandelen langs graften en door holle wegen terug naar de historische kern van Wolder met veel monumentale, karakteristieke hoeves. Natuurlijke speelelementen, *ontworpen door groep 8 van Kindcentrum Wolder*, verfraaien het ommetje. In de wan-

deling zijn naar alle windstreken uitzichtpunten opgenomen: het plateau van Haspengouw, het verdiept gelegen Albertkanaal, de Sint Pietersberg, het Jekerdal en het Maastrichts silhouet.

Het ommetje, ruim 6 km lang, begint op het kerkplein van Wolder (Mgr. Vranckenplein, Maastricht). Daar is gratis parkeren mogelijk. Het startpunt is ook goed bereikbaar met openbaar vervoer.

Het Ommetje wordt bewegwijzerd. Ook zal er een folder over verschijnen. De wandelaar loopt gedeeltelijk via onverharde, soms modderige wegen en bospaadjes. De afdaling door een smalle kloof vereist goed schoeisel en maakt het ongeschikt voor rolstoelen of wandelwagens. Uitdagend zijn de klimmetjes en afdalingen. Het hoogteverschil dat overwonnen moet worden is in totaal circa 100 m. Het ommetje geeft de mogelijkheid een uitstapje te maken naar het pittoreske Belgische dorpje Kanne.

Het Ommetje Wolder is mede mogelijk gemaakt door subsidies van IKL en Kern met Pit (KNHM). [GvS]

^ De jury bij het winnende ontwerp

> De folder van het Ommetje Wolder

Activiteitenkalender

JANUARI 2017

wo	04	20.00	N	Bestuursvergadering
za	07	09.30	L	WGF- Cannerbos
di	10	19.00	L	Lezing Stadsnatuur in de Praktijk - Centre Ceramique (zie pagina 8)
di	10	20.00	N	WGV - bijeenkomst
za	14	09.30	L	WGNB- snoeien perenwei kasteel Borgharen
zo	15	14.00	L	Nieuwjaarswandeling én officiële opening Ommetje Wolder (zie pag. 8)
di	17	20.00	N	Mini-cursus Vogels 5 - thema Watervogels, deel 1 (zie pagina 16)
wo	18	20.00	N	WGF - maken van siroop
zo	22	10.00	L	Mini-cursus Vogels 5 - thema Watervogels, deel 2 (zie pagina 16)
za	28	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - tuinvogels: ken jij ze allemaal? (zie pag. 9)
za	28	09.00	L	WGV - excursie, locatie nog te bepalen
di	31	20.00	N	Cursus Bomen > Lespakket 1 - Deel 1, theorieles (zie pagina 14)

WGV = Werkgroep Vogels
WGF = Werkgroep Flora
WGNB = Werkgroep Natuurbeheer

FEBRUARI

do	02	20.00	L	Discussieavond Stadsnatuur Maastricht - Natuurhist. Museum (pag. 9)
za	04	09.30	L	WGF - bezoek arboretum Bokrijk
di	07	20.00	N	Cursus Kaart, kompas en GPS - les 1 theorie (zie pagina 16)
wo	08	20.00	N	Bestuur/coördinatorenoverleg
za	11	09.30	L	Cursus Bomen > Lespakket 1 - Deel 2, praktijkles (zie pagina 14)
za	11	09.30	L	WGNB- snoeien op nader te bepalen plek
di	14	20.00	N	WGV - bijeenkomst
wo	15	20.00	N	WGF - Mossen
za	18	14.00	L	Jekerdal - scharrelkids - Fototocht Kasteel Vaeshartelt (zie pagina 9)
zo	19	09.00	L	WGV - excursie, locatie nog te bepalen
zo	19	14.00	L	Ommetjes-wandeling 2 - het jaar van het ommetje - zie pagina 9
di	21	19.00	L	Lezing Stadsnatuur in de Praktijk - Centre Ceramique (zie pagina 10)
wo	22	20.00	N	Algemene Ledenvergadering - zie agenda en jaarverslag (pagina 3)

MAART

za	04	09.30	L	WGF- activiteit nog te bepalen
di	07	20.00	N	Cursus Kaart, kompas en GPS - les 2 theorie (zie pagina 16)
wo	08	20.00	N	Bestuursvergadering
za	11	09.30	L	WGNB- snoeien op nader te bepalen plek

za	11	14.00	L	Jekerdal-scharrelkids - speurtocht bomenpad Heugem (zie pagina 10)
ma	13	19.30	N	Info-avond Natuurgidsenopleiding Regio M & M (zie pagina 17)
di	14	20.00	N	WGV - bijeenkomst
wo	15	20.00	N	Mini-cursus Vogels 6 - thema Zintuigen, deel 1 (zie pagina 17)
zo	19	14.00	L	Ommetjes-wandeling 3 - het jaar van het ommetje (zie pagina 10)
wo	22	09.00	L	Landelijke viering boomfeestdag - Groene Loper (zie pagina 10)
wo	22	20.00	N	WGF - plantenfamilies herkennen
za	25	09.00	L	WGV - excursie, locatie nog te bepalen
zo	26	10.00	L	Mini-cursus Vogels 6 - thema Zintuigen, deel 2 (zie pagina 17)

APRIL

za	01	09.30	L	WGF - Waterval
wo	05	20.00	N	Bestuursvergadering
za	08	09.30	L	WGNB- snoeien op nader te bepalen plek
di	11	20.00	N	WGV - bijeenkomst
za	15	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - bloesem, bijen en beestjes (zie pagina 11)
di	18	20.00	N	Cursus Bomen > Lespakket 2 - deel 1, theorieles (zie pagina 14)
wo	19	20.00	N	WGF - Jeker verkennen
za	22	09.30	L	Cursus Bomen > Lespakket 2 - deel 2, praktijkles (zie pagina 14)
zo	23	08.30	L	Wandeling met busvervoer - Simonskall > Obermaubach (zie pag. 11)
zo	23	10.00	L	Excursie Muurhagedissen Hoge Fronten - i.s.m. CNME(tot 13.00 uur)
zo	30	07.00	L	WGV - ontbijt-excursie
zo	30	14.00	L	Ommetjes-wandeling 4 - het jaar van het ommetje (zie pagina 11)

MEI

wo	03	20.00	N	Bestuursvergadering
za	06	09.30	L	WGF - activiteit nog te bepalen
di	09	20.00	N	WGV - bijeenkomst
za	13	09.30	L	WGNB- snoeien op nader te bepalen plek
za	13	14.00	L	Jekerdal - scharrelkids - fotospeurtocht de Waardhoff (Mesch) (zie pag. 12)
wo	17	20.00	L	WGF - Ambyervijver
zo	21	14.00	L	Ommetjes-wandeling 5 - het jaar van het ommetje (zie pagina 12)
zo	21		L	Natuurbeleving op Maat - Croonenhoff bij Kloostertuin Opveld in Heer

N = de activiteit vindt plaats in de Natuurtuinen Jekerdal - Drabbelstraat 7

L = de activiteit vindt plaats op locatie

Kijk voor meer info op ivn.nl/afdeling/maastricht

**Parkeer voor Natuurtuinen s.v.p. aan de Mergelweg.
Boete parkeren in de Drabbelstraat: € 70,- !!**

hoveniersbedrijf **Groen | centrum Biesland**

tuinarchitectuur - sierbestratingen - sierplanten

Al meer dan 25 jaar de specialist op het gebied van
aanleg en onderhoud van creatieve tuinen.

Volg ons op

www.facebook.com/groencentrum.biesland

of kijk op

www.groencentrumbiesland.nl

Cannerweg 262, 6213 BL, Maastricht, tel. 043-3250421

Publicaties te koop

in de Natuurtuinen of via tineke.de.jong@kpnplanet.nl

Bomenwandelboekje 'Van Hemel tot Fossiel' € 6,00

Gids bomenpad Heugem € 2,50

Bomenwandeling 'Eik en Beuk' € 3,50

In de voetsporen van Eli Heimans € 9,95

Mescher Ommetje
€ 7,- voor IVN-leden
€ 8,- niet IVN-ers

Logboek werkgroepen

Werkgroep Publieksactiviteiten

Dinsdag 27 september - Lezing paddenstoelen

Op dinsdag 27 september verzorgde paddenstoelenspecialist Henk Henczyk een lezing over paddenstoelen. Zijn boodschap was helder: paddenstoelen zijn waar te nemen van 1 januari tot en met 31 december. Kortom in elk seizoen zijn er paddenstoelen waar te nemen. Voor 11 belangstellenden toonde Henk de kenmerkende veel voorkomende soorten per maand. Dat men paddenstoelen met de herfst associeert is niet zo raar omdat paddenstoelen een combinatie van weer en vocht nodig hebben: een zachte herfstregen en ze schieten als paddenstoelen uit de grond.

Paddenstoelen hebben vaak zeer poëtische namen zoals Beekmijtertje (is te vinden in mei), Voorjaarspronkridder (april-mei) en Rode kelkzwam en Dodemansvingers. Ook leven paddenstoelen vaak in symbiose met bepaalde bomen (Biefstukzwam op Eik, Oranje berkenboleet op berk,

Porseleinzwam op beuken) of in bepaalde biotopen (Gele aardappelbovist in stikstofrijke grond, ruikt metalig en het Glasplaatje op onbemest grasland). Paddenstoelen zijn vaak te determineren aan hun geur: Grote aderbekerszwam (ruikt naar chloor), Gewone zwavelkop (ruikt naar jodium) of de Inktviszwam (ruikt naar poep). Als vervolg heeft Henk een excursie geleid op 9 oktober. [IK]

Zondag 9 oktober - Excursie paddenstoelen

Leuk dat we een paddenstoelenspecialist binnen de afdeling hebben gekregen door verhuizing van Henk Henczyk - ook lid van de studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap - naar Maastricht. Meteen een lezing en een excursie in de herfst door Irma ingepland. De lezing had ik gemist, maar ik kreeg nog een kans bij IVN-Meerssen. Wist u dat er 5000 soorten paddenstoelen zijn, dus dat is voor een doorsnee IVN-er te veel om te onthouden, maar ook voor de

specialist komt er veel onderzoekswerk aan te pas, tot aan bekijken onder microscopen toe, om de naam vast te stellen.

Hij wist ons te boeien met 60 verschillende soorten paddenstoelen, de één had een leuke naam om te onthouden, papagaaizwammetje (groen,geel,rood), de ander luguber om te zien, dode-mansvingers, of één met een verhaal over Ötzi (het in 1991 ontdekte, 5300 jaar oude, "Ijslijk") met berkenzwam en tonderzwam in z'n buidel. En wist u dat een reuzenbovist 12 biljoen sporen heeft? Ik herkende de meeste wel bij naam, maar ze zelf op naam brengen in het veld is vaak moeilijk, zeker door de verschillende verschijningsvormen van een soort als ze jong zijn of al oud, dan zien ze er totaal verschillend uit. Dus op pad met Henk in het Savelsbos, buiten speuren is natuurlijk nog leuker, want dan weet je ook in welk biotoop ze staan of op welk hout ze te zien zijn. Dat vonden ook 12 andere belangstellenden. Helaas was het al weken droog en dus weinig paddenstoelen. Helaas voor Henk, maar voor ons als 'leken' wel handig om 13 verschillende soorten, die we tegen kwamen, enigszins te kunnen onthouden. En toch ook weer 5 nieuwe soorten voor mij, waaronder de *doolhofzwam* op een eikenstronk. De lamellen lijken op een doolhof, prachtig. Of het rimpelrokje, dat z'n naam eer aan doet. Verder hebben we genoten van de herfstzon op de mooi gekleurde herfstbladeren. Ieder seizoen naar paddenstoelen kijken behoort nu misschien tot de mogelijkheid, er is altijd wel een paddenstoel te zien, zeker met een specialist erbij.

[TdJ]

Zaterdag 29 oktober - Nacht van de Nacht

Traditioneel gingen we steeds de Pietersberg op om te genieten van zowel het donker, als de stad met lichtjes aan de voet van de berg. Overdaad schaadt dit beeld door vnl felle lichtreclame. Maar dit jaar viel de Nacht van de Nacht samen met het tunnelweekend van de A2, de laatste kans om door de tunnel te lopen of te fietsen. We kwamen op het idee om hierbij aan te sluiten en over de groene loper het licht en het donker te ervaren. Gelukkig was Pieter van 'de Makelaars van de tussentijd' beschikbaar die dit met ons (John van het CNME en Ger van de vleermuiswerkgroep) wilde organiseren. We mochten max. 50 wandelaars toelaten en die waren er ook op af gekomen. Helaas liep maar één Scharrelkid mee, ondanks dat het herfstvakantie was. Het was een gevarieerde wandeling met op diverse plaatsen spotten van de dwergvleermuis door Ger, Jos en Martha. Bij het vóórlopen hadden we er meer

gespot, maar ze waren nog actief. John liet de stilte ervaren tussen twee momenten van stoplichtfases op het A2 traject. Een verschil van 51 en 63 decibel bij de huizen langs de A2. Wat zal het straks stil zijn voor deze bewoners, terwijl John dit zei kreeg hij applaus en bevestiging vanaf een balkon bij een flat. Pieter wist alle weetjes over de A2, de waterhevels, de verlichting, de paardentunnel, enz. te vertellen. Iedereen was trouwens verbaasd hoe breed de groene loper gaat worden, nu goed te beleven als je zelf over het bouwterrein mocht lopen. Pieter heeft menig hek voor ons geopend (en weer dicht gedaan).

De locaties voor boomfeestdag in maart 2017 zijn nog niet allemaal bekend, maar er zullen op de groene loper en in de directe omgeving 2000 bomen geplant worden. Zes proefbomen, zilverlindes, deden het al goed, zowel op de tunnel-dak als er net naast. In het buitengebied waar niet meer gewerkt wordt, zijn al vele bomen geplant.

Zowel midden op de Groene Loper in de stad als bij het Geuselpark konden we het steelpannetje (kleine beer), Poolster en Casiopea aan de hemel onderscheiden. In de stad hadden we wel hulp van WC-rolletjes nodig om het overdadige licht af te schermen. In het buitengebied voelde je het klamme vocht opkomen en lieten de vleermuizen boven de visvijver in het Geuselpark het afweten, wel een mooi gezicht de groep op de steigers luisterend naar de geluiden boven het water.

Het kasteeltje de Geuselt doemde feeëriek in het donker op.

Tot slot over de Groene Loper via Nazareth en over de Kanjel (waar een wensdroom van mij 20 jaar geleden nu in vervulling is gegaan: een pad langs de Kanjel door het park van Bethlehem van Nazareth naar Limmel). Klokslag half tien kwamen we aan bij station Noord. Een geslaagde avond en wie weet kunnen we het over 5 jaar nog een keer doen, maar dan met vele bomen langs het pad en vleermuizen over de toppen vliegend.

[TdJ]

Zondag 13 november - Bomenexcursie door het Stadspark

De bomenwandeling trok 17 deelnemers ondanks de lichte regen. Twee mensen die meeliepen gaan de bomenexcursie volgen en verder liepen mensen mee die van bomen houden of geïnteresseerd zijn hoe ze heten. Leuk om te horen dat iemand al meer dan 30 jaar door het park loopt en niet wist dat er zoveel verschillende bomen in het park staan. En dan de verwondering over de vruchten van de osagedoorn. De drie nieuw geplante bomen bij de oude liggende stam leverde nu al een mooie vrucht op (zie foto). Ook de 30 jaar oudere osagedoorn in het Aldenhofpark had 2 vruchten op de grond, dus nog meer mensen blij met deze vrucht voor thuis als decoratie.

foto: Guy Janssen

Mooi om te zien was ook hoe de dikke beuk van 3,3 m in omtrek gemeten werd om te constateren dat deze in die 10 jaar niet echt meer dikker is geworden. En wist u dat de tulpenboom 40 m hoog is, door digitale techniek van Harry nu exact opgemeten.

De stinkende vruchten van de ginkgo werden gefotografeerd, maar kom er niet aan: het stinkt echt naar urine, maar de inhoud - de pit - is lekker voor in de soep, het werkt oppeppend volgens de Aziatische mensen die deze pitten verzamelen voor de soep. De steeliep was de laatste boom in het met herfststooi gehulde stads-park, en daarna via nog enkele bomen terug, want de dikste platan of de lampionboom moet je even bewonderen. Kortom een fijne wandeling met echt geïnteresseerde mensen. [TdJ]

Werkgroep Jeugd

Jekerdal-scharrelkids

De Jekerdal-scharrelkids op avontuur

De Jekerdal-scharrelkids zijn weer op avontuur geweest. Het begon met een vleermuizentocht langs de Jeker tijdens de landelijke vleermuisweekend op zaterdag 27 augustus. Jammer dat er van de 9 opgegeven kinderen er maar 2 kwamen, de een haalde het niet, de ander was ziek of ze gingen toch nog met vakantie of vergaten het zelfs. Maar

gelukkig waren de 2 meisjes met moeder resp. opa en oma heel enthousiast en wijzelf waren ook met 3 begeleiders, waaronder Ger natuurlijk die alles over de vleermuis wist te vertellen. Hij liet zelfs een echte, wel een dode, vleermuis zien, wat is die dan klein. Ook het weer werkte mee en hoorden en zagen we de vleermuizen langs de boomtoppen vliegen, of joegen op insecten vlak bo-

ven de Jeker. Voor volgend jaar is deze activiteit toch weer ingepland en dan misschien meer reclame maken in buurthuizen, want wie wil in de vakantie niet graag iets leuks doen?

Zaterdag 17 september gingen we eerst met nu 12 kinderen en 4 begeleiders struinen door de Natuurtuinen voor materiaal voor onze nog te maken blote-voeten-pad, dit keer in de speeltuin Mergelhoof, zodat ook andere kinderen het daarna nog konden gebruiken. We vonden, droog gras, kleine takjes, bladeren, kiezelsteentjes, denneappels, en zelfs brandnetels werden geplukt en de eerste die er door liep was het broertje van de verzamelaar, dus geen goede beurt. Verzachtend was daarna de schapehuid of het water. Geblinddoekt moesten ze ook raden wat ze voelden en als beloning mochten ze grabbelen in de zaagselton. Het waren genummerde walno-

ten en die werden daarna weer verstopt in de zandbak, om door de anderen weer gevonden te worden. Eén walnoot bleef zoek. Het was een leuke en actieve werkvorm, opgedaan bij de afsluiting van de Natuurgidsenopleiding in Spau-Beek.

De Nacht van de Nacht wandeling op zaterdag 30 oktober was dit keer over het bouwterrein van de Az in het tunnelweekend (zie verslag op pagina 26). De Savelsboswandeling is niet doorgegaan omdat er te weinig begeleiding die zaterdag kon, bovendien zo vlak na de NvdN is ook voor ons een beetje te veel van het goede. In december sluiten we het jaar af met een speurtocht door het Stadspark. En dat verslag, geschreven door een Scharrelkid komt in de Natuurgids, het tijdschrift over natuur en heem in Limburg. De redacteur heeft ons dat gevraagd, dus wie weet.

Voor 2017 is er weer een mooi programma voor de Jekerdal-scharrelkids gemaakt, waarbij Carlo Poolen de aanmeldingen gaat doen. Carlo, Irma, Ine, Petra, Myra, Ger en Tineke doen mee met de uitvoering, ieder neemt een activiteit voor haar/zijn rekening. We rekenen dan ook op extra ogen van (groot)ouders, dat maakt het mogelijk om de Jekerdal-scharrelkids een leuk buitenprogramma te bieden. Iedereen die mee wil helpen is meer dan welkom! Laat het ons weten (tineke.de.jong@kpnplanet.nl of bel 043-3521109). Voor het aanmelden van een Scharrelkid voor het meedoen aan een activiteit, graag mailen naar Carlo Poolen ivn.maastricht@home.nl We proberen voortaan steeds op een zaterdagmiddag de activiteit te organiseren, dan kunnen we zelf in de ochtend onze werkgroepactiviteit bijwonen.

[TdJ]

Werkgroep Flora

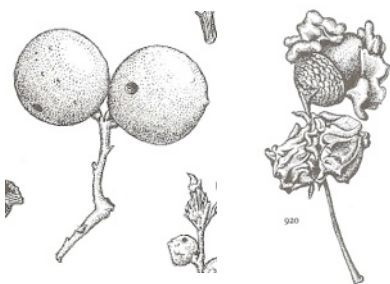
Woensdag 17 augustus - 'Eik en Beuk'

Bij een mooie zonsondergang gingen we met 9 floraliefhebbers op pad. Het thema was bomen langs de bomenroute 'Eik en Beuk', maar we stonden meteen al stil bij een mooie plant, de *alant*, tussen de hazelaars. Een verrassing zo in de berm bij de Natuurtuinen, vast overgewaaid. Goed dat we Latijnse namen in onze flora hebben staan, dat maakte het zoeken voor een Zweedse biologe die mee liep wat makkelijker. We liepen langs de gewone esdoorn met afgeronde punten van het blad en de Noorse esdoorn met scherpere punten, omhoog naar onze jubileumbomen 'Eik en Beuk'. Moeilijk bereikbaar door verlegging van het pad. Dus klauteren tegen de wand omhoog, dwars door de brandnetels. Bij het landmark genoten

we van de mooie zonsondergang over een net gemaaid veld met graan met ouderwetse balen.

De eik en beuk staan er goed bij, waarbij de eik liet zien waarvoor die nuttig is, namelijk voor verschillende soorten galwespen e.d.. Hier zagen we de *knikkergal* en de *knoppergal*. De knikkergal zit in de oksel van bladeren op tweejarige takken, en ziet er glad bruin uit. De knoppergal vormt zich tussen eikel en napje, is grillig van vorm en voelt kleverig aan.

De haagbeuk-vlechtwand begint nu echt goed te groeien, zodat het vlechtwerk door de werkgroep natuurbeheer voortgezet kan worden. Straks kan het raam erin gemaakt worden. De meidoornhaag erachter wordt ook al dichter.

We gaan verder omhoog langs de Schark met doorkijk naar de vogelnestkasten, het was stil in het bos, al het jong grut zoekt elders naar voedsel. De vogelwerkgroep weet hoeveel jongen er groot zijn gebracht. Bovenaan staat nog steeds de meidoorn te pronken, maar het bomenbordje is al heel lang geleden ter ziele gegaan. Evenals dat van de kers verderop. Maar belangrijker is dat de kers er nog wel staat en het bijbehorende wandelboekje zorgt voor uitleg over de bomen langs de bomenroute.

Bij de ENCI-groeve zijn de essen bijna dood door vraat van schapen en geiten aan de stam. Elders in het land zie je de essen dood gaan door de essenziekte. Bij de 'kiekoet' was er veel belangstelling voor het uitzicht in de groeve en op de oehoe-nissen. Geen oehoe te zien maar wel een grote *groene sabelsprinkhaan* trok de aandacht. Het werd al donker dus vlug terug naar de Natuurtuinen met na afloop nog een drankje op het terrasje op de vijfspiong.

[TdJ]

Zaterdag 3 september - Berm Aposteloeve

Pieter, Marijke, Inge, Enne, Irma en Susanne zijn het Cannerbos gaan bekijken met het doel om de berm naar de Apostelhoeve te determineren. We zijn er achter gekomen dat we eerder een verkeerde berm hadden bekeken; het is de berm die parallel aan de berg loopt en niet de berm die omhoog gaat. Het is een bosrand waar in de kruiddlaag planten voorkomen als bosandoorn, hennepnetel, bosclematis, donderkruid, wilde marjolein, *stalkaars*, agrimonie, nagelkruid en borstelkrans. De bomen die er staan zijn Canadese populier, maar ook zomereik en een okkernoot. We letten op het verschil tussen borstelkrans en hennepnetel en volgens Susanne heeft de eerste een lievere uitstraling dan de hennepnetel. Als braam groeit hier de dauwbraam

omdat deze vooral voorkomt op kalkgrond vaak in combinatie met wilde marjolein. We zien een uitgebloemde grote ereprijs te herkennen aan de okselstandige bloemen die niet in trossen groeien. Naast een bont zandoogje dat heel mooi stil blijft zitten op de grond om zich te laten fotograferen, fladdert ook een geaderd witje voorbij. Leuk om zo'n rand weer eens goed te bekijken.

[IK]

Woensdag 21 september - Jaarlijkse determinatie avond

Deze woensdagavond vindt de jaarlijkse determinatie avond plaats met deelnemers van de florawerkgroepen van Maastricht (6 leden), Meerssen (4 leden) en Eijsden (3 leden). We hebben lang stilgestaan bij de paardenstaartfamilie. Susanne heeft met mooie tekeningen op het bord laten zien wat de verschillen zijn tussen schaaftstro, heermoes en paardenstaart, maar in de praktijk is dat niet zo gemakkelijk. Ik heb me verder beziggehouden met de Japanse duizendknoop, een exotische woekeraar die allerlei inheemse planten overwoekert, maar die wel heel mooie bloemetjes heeft. Het was nog moeilijk om deze exoot in de flora te vinden, maar uiteindelijk kwam ik deze tegen als kielduizendknoop: de bloemen hebben 3 bloemdek bladen die scherp gekield zijn of met duidelijke vleugellijsen. Interessant was ook het verschil tussen stalkruid en kattendoorn. De eerste heeft bladeren met veel klierharen, maar zwakke doorns en alleenstaand. De kattendoorn heeft weinig klierharen, maar wel hele stevige doorns die met 2 samen aangehecht zijn. De avond eindigde in verwarring omdat een onbekende plant door de ene helft van de groep als bingelkruid werd gedetermineerd en de andere helft vol hield dat ze niet wisten wat het was, maar zeker geen bingelkruid. [IK]

Zaterdag 8 oktober - In de Lage Fronten

We ontmoeten elkaar op de parkeerplaats voor de Lage Fronten. Het zonnetje belooft ons een mooie dag in oktober. We zijn met een voltallige florawerkgroep samen, zelfs Twan heeft zich weer eens bij ons aangesloten. Hij heeft de hond mee genomen en we gaan eens zien hoe dat gaat. Langs het pad zien we wilde marjolein, st. janskruid, kaasjeskruid en bezemkruiskruid. Het houdt ons

even bezig, wat ook alweer het verschil is tussen bezem- en jacobskruiskruid. Gelukkig vinden we jacobskruiskruid ook en kunnen we de balderen met elkaar vergelijken. Boerenwormkruid, smalle weegbree, knoopkruid, rode klaver staan aan de andere kant van het pad. We staan stil om een mooie struik luzerne te bewonderen en zijn '3-delig blad' te bekijken. Hieruit kunnen we

gelijkenis met zijn familielid de klaver herkennen. De hond van Twan doet ook mee, want hij geeft een plas over de luzerne. Een kwestie van meedoen en territorium afbakenen, niet waar? Wij lopen lachend verder. We zien zeepkruid staan, agrimonie en teunisbloem steken er met hun vruchtdragende stelen boven uit. Echt ver gelopen zijn we nog niet. We kuieren steeds verder en wijzen steeds meer verschillende planten aan. De

dauwbraam maakt de berm een beetje bossig, zodat bosrank er mooi over en langs kan kruipen.

Vijfvingerkruid heeft zijn plek gevonden aan de rand van het pad, daar waar de gewone esdoorn schaduw geeft. Peen, bijvoet en koninginnekruid laten hun vruchten zien en een vlasbekje zit nog in zijn late bloei.

Een eindje verderop, de plek waar de reuzenberenklauw zijn plaats heeft veroverd, zien we ook gele en witte honingklaver de hoogte in gaan. De middelste teunisbloem kan daar in hoogte niet tegenop. Rode kornoelje en zomerfijnstraal, alles wil hier meer de hoogte in. Behalve de *valse wingerd*. Mooi rood in zijn herfstblad kruipt hij meer over de grond dan dat

hij zich vastklampt aan het struikgewas. De hop doet dat wel, die windt zich de hoogte in. Wat hebben we veel soorten planten gezien en weinig gelopen als het tijd is om weer naar de parkeerplaats terug te keren. [SE]

Zaterdag 5 november - Savelsbos

Zaterdag gaan we het mistige Savelsbos in. Bloeiende bloemen zijn er nog nauwelijks meer, maar gelukkig wel bomen en struiken die aan hun vruchten of stam te herkennen zijn. Zo zien we een sterk verkurkte iep wat wel heel mooi is, maar uiteindelijk bescherming is tegen vraat. Op veel plekken zien we kardinaalsmuts. Aan bomen zien we een Hollandse linde, es, vlier, beuk. Het struweel bestaat uit braam, bosrank en bitterzoet, maar ziet er wel heel mooi uit. Een gewone esdoorn heeft veel zwarte vlekken op het blad. Dit is een schimmel en hoewel deze boom rode stelen aan de bladeren heeft, is het zeker geen Spaanse aak, omdat deze schimmel niet op een Spaanse aak voorkomt. Omdat de schimmel niet voorkomt op esdoorns in de stad heeft men een tijd gedacht dat dit een teken van schone lucht was. Helaas, de schimmel overwintert op het afgevallen blad op de grond in het bos. Opvallend is dat we nu eens kleine klaver zien die sprekend lijkt op de hopklaver, maar geen puntje aan het blad heeft. Wanneer we langs een weiland weer het bos ingaan, zien we een es die door aantasting van een zwam of schimmel een volledig opengebarsten bast heeft. De grootste verrassing komt op het einde van de wandeling als we door het bos omhoog lopen. Verschillende dode bomen zowel liggend als staande zijn bezaaid/bestrooid (hoe heet dat in paddenstoelen termen) met paddenstoelen en ook nog eens heel veel verschillende soorten. Ongelooflijk om te zien. [IK]

Werkgroep Vogels

In de kijker: Ans Neus

Vertel eens over jezelf, wie ben je en wat doe je?

Ik ben Ans Neus, ik ben 66 jaar en de op één na jongste uit een groot gezin van 11 kinderen. Zelf heb ik drie kinderen: een dochter en twee zonen. Ook heb ik al 4 kleinkinderen en een achterkleinkind. Sinds anderhalf jaar ben ik met pensioen en heb daardoor tijd om veel onderweg te zijn met en naar familie. Voordat ik met pensioen ging heb ik twaalf en een half jaar gewerkt bij boekhandel Selexyz (en later Dominicanen), op de kinderboekenafdeling. Vóór die tijd hebben we een bakkerij gehad en daarvoor heb ik in het Peuterspeelzaalwerk gezeten. Sinds mijn pensioen ben ik toch weer terug in het kinderboeken gebeuren, want ik doe twee ochtenden in de week vrijwilligerswerk in de bibliotheek van de Montessori in de Capucijnenstraat. Verder breng ik veel tijd actief buiten door: wandelen, fietsen, rennen en natuurlijk vogels kijken.

Hoe lang ben je lid van de WGV en waarom ben je destijds lid geworden?

Via gym kende ik Ine en Henny van de werkgroep vogels. In 2014 (en in 2015) heb ik de 'basiscursus vogels' bij Henny en René gevolgd en daarna ben ik

lid geworden van de werkgroep vogels. Ik ben altijd veel buiten geweest en was nieuwsgierig naar de vogels die ik zag. Daarnaast heb ik een zeer nieuwsgierige kleinzoon die mij ook altijd dingen over vogels vroeg. Leuk om er meer over te weten te komen dus.

Welke activiteiten doe je allemaal op vogelgebied?

Ik ben meestal bij de bijeenkomsten en excursies van de werkgroep vogels. Dat is geweldig; buiten zijn en iets opsteken. Zeker sinds ik verhuisd ben en zelf geen tuin meer heb, geniet ik van de ochtenden buiten in de natuur. Toen ik nog in de Capucijnenstraat woonde, had ik een klein tuintje en een "huismerel". Hij kwam zelfs naar binnen. Als het grote raam van de badkamer open stond (die keek uit op de tuin), kwam hij daardoor naar binnen hippen liep tot aan de trap naar boven om vervolgens weer de tuin in te verdwijnen.

Wat is je mooiste vogelervaring tot nu toe?

In het huis waar ik vroeger woonde, had ik een grotere tuin en daar heb ik mijn mooiste vogel ervaring beleefd. We hadden een lamp tegen een muur hangen waarop een merel zijn nest had gebouwd. Ik zat in de tuin te lezen op het moment dat de jonge merels uit vlogen. Eén van de jongen landde op mijn arm en deed hongerig zijn bekje open. Ik zat net een stukje cake te eten en kon niet anders dan hem een klein stukje voeren. Dat ging erin als zoete koek! Helaas hoorde ik later van mijn buurvrouw dat één van de jonge merels in hun achtertuin is opgegeten door een egel. Zij was 's nachts wakker geworden van geritsel en lawaai en was bang dat een kat de jonge merel te pakken had. Toen ze ging kijken bleek het de egel te zijn...

Wat vind jij de mooiste vogel die in Nederland voor komt en waarom?

Tijdens de Hemelvaart excursie in het Groene Hart dit voorjaar hebben we een tocht gemaakt met een fluisterboot in de Nieuwkoopse Plassen om op zoek te gaan naar purperreigers. Die hebben we inderdaad gevonden. Het was prachtig te zien hoe ze aan kwamen vliegen om dan ter plekke te landen. Dat was voor mij de eerste keer dat ik purperreigers heb gezien en het heeft grote indruk gemaakt.

Motto (al dan niet op vogel gebied):

Geniet van het leven. Ga naar buiten en dan gaat genieten van de natuur vanzelf. Geniet van de bloemen, de bijen, de vogels, want het leven is zo snel voorbij.

12 en 16 oktober - Mini-cursus vogeltrek

Op 12 en 16 oktober werd door de Vogelwerkgroep weer een mini-cursus georganiseerd. Deze keer was het thema: vogeltrek. Blijkbaar een populair onderwerp, want de cursus was helemaal volgeboekt. De herfst is het beste jaargetijde om de vogeltrek te bestuderen en we hadden tijdens de excursie perfecte weersomstandigheden. De belangstelling voor deze minicursus was groot: 21 deelnemers deden mee, waarvan 8 leden van de Vogelwerkgroep en 13 deelnemers van elders. Enkelen van hen kenden we al van vorige minicursussen. Op

woensdagavond werd de theorie van de vogeltrek behandeld. Het is een boeiend onderwerp. Hoe meer je je erin verdiept, hoe meer je je verwondert over hoe vogels het klaarspelen om twee maal per jaar een lange en hachelijke reis te ondernemen van overwinteringsgebied naar broedgebied en andersom. Bovendien een reis met veel risico's, onderweg. Ook de navigatie is een wonder, als je bedenkt dat vogels niet de hulpmiddelen hebben, die wij tot onze beschikking hebben, zoals kompas of gps. Blijkbaar zitten de navigatiehulpmiddelen al ingebouwd. Overigens blijken trekroutes voor een deel te zijn aangeboren, maar leren vogels ook onderweg. De laatste jaren zijn er veel mysteries rond de vogeltrek opgehelderd, doordat we trekvogels kunnen uitrusten met zenders en dataloggers. Op 16 augustus was de excursie. Plaats van samenkomst was een parkeerplaats in Itteren. Vandaar liepen we naar de kade. Vanaf dat punt hadden we een mooi uitzicht op de nieuw ingerichte Maasoever. Met verrekijkers en telescoop keken we naar de vogels die langs trokken. Het weer was fantastisch en we hadden een mooi zicht op groepen Kieviten die langstrokken, en we hoorden de trekroepjes van overtrekkende veldleeuweriken en graspiepers. De excursie werd afgerond met een heerlijk kopje koffie in het zonnetje op een terras. [HK]

30 oktober - Itteren: nu opeens de mini-Zwarte Zee?

De vogeltrek is een van de meest fascinerende fenomenen uit de natuur. We weten dat twee keer per jaar, in het voorjaar en tijdens de herfst, grote groepen vogels zich verplaatsen. Zwaluwen vliegen de Sahara over, goudhaantjes de Noordzee, en sommige sterns de halve wereld van de Arctische broedgebieden naar de Zuidpool. Doordat veel vogels de kust volgen, krijgen we in Limburg niet zoveel van de vogeltrek mee. Gelukkig is er in Itteren nu een nieuwe grindplas, een mini-Waddenzee en magneet voor trekvogels die er graag stoppen om bij te tanken tijdens hun lange reis. Eerder dit jaar vertelde Janneke al hoe tijdens de voorjaartrek in Itteren groepen dwergmeeuwen en tureluurs onze hoofden deden tolleren. Vandaar dat we in oktober weer naar het gebied gingen om te kijken wat er nu allemaal te zien was. Op 30 oktober stonden we met een klein groepje vogelaars op de dijk van Itteren. Het bleek een fantastische dag vol vogeltrek. We ontdekten dat vier groepen trekvogels Itteren aandoen in oktober. Allereerst was er natuurlijk het zogenaamde 'kleine grut', de zangvogeltjes die heel de ochtend over ons heen vlogen. De goede luisteraar hoorde graspiepers, veldleeuweriken, vinken, een keeplap en een sijs. Vanwege het zonnige weer en de strakblauwe hemel zat alles echter hoog in de lucht en was er meer te horen dan te zien. Voor de meer visueel ingestelde vogelaar was er dan ook weinig te beleven aan het kleine grut. Gelukkig waren er ook veel eenden, doortrekkers en wintergasten uit het noorden. Veel eenden waren nog in eclipskleed dus het was een uitdaging om ze allemaal op naam te brengen. Toch lukte het ons om tussen de krakeenden en wintertalingen twee prachtige pijlstaarten te vinden. Een derde groep trekvogels bestond uit ganzen. Naast de gebruikelijke grauwe ganzen (veel!) zaten er ook kolganzen, die ongetwijfeld op doortocht waren vanuit Siberië waar ze broeden naar West-Europa. Soms trekt er wel eens een bijzonderheid mee met z'n grote

groep kolganzen. Vandaag hadden we geluk: er zwom namelijk een *roodhalsgans* op de grindplas en die zijn in Limburg (en de rest van Nederland) zeer zeldzaam (zie foto, gemaakt door Peter Vercruijse, maar niet bij Itteren). De meeste roodhalsganzen overwinteren rond de Zwarte Zee. Blijkbaar is Itteren dus ook al een mini-Zwarte Zee! Als laatste waren er ook veel meeuwen te zien. Binnen de Werkgroep Vogels

zijn de meningen over meeuwen nogal verdeeld. Veel van ons vinden er geen bal aan, terwijl een aantal leden van de werkgroep juist in extase raken als er een meeuw voorbijkomt. In Itteren zagen we vooral veel kokmeeuwen. Ringonderzoek in het stadspark (o.a. door Jan-Joost Bakhuizen) heeft uitgewezen dat 'onze' kokmeeuwen in Oost-Europa broeden en van augustus tot maart in Maastricht rondhangen. Ook kokmeeuwen zijn dus trekvogels. Een andere typische trekvogel, en specialiteit van het Maasgebied, is de Pontische meeuw, nog zo'n beest dat een band heeft met de Zwarte Zee. Pontische meeuwen broeden daar namelijk. Peter en ik hadden al gauw een 'klassiek' beest in de telescoop: opgerichte borst, langgerekt achtereind, dunne potloodsnavel, relatief lange tibia en een donker oog. Wat zijn die meeuwen toch interessant! [Hans Schouwenburg]

Betoverd door.... de Klappekster

Vogels kijken is een geweldige hobby. Eigenlijk maakt het niet zo heel veel uit welke soort je ziet door je verrekijker, door je lens of door je telescoop. Bij mijn onderzoek naar mezen kijk ik 3 maanden per jaar intensief naar mezen. Of het gaat vervelen? Geen seconde! Het blijft boeien. Maar... zo nu en dan zie je een vogel die echt bij je binnen komt. Die je nèt even een extra boost geeft en waar je dan nog vaak aan terug denkt in de tijd daarna. Dat overkwam mij op vrijdag 4 november. Met Peter (Vercruijse) en Hans (Schouwenburg) was ik een dagje in Zeeland om vogels te kijken. Het was een geweldige dag; ik heb 71 prachtige soorten gezien. Toch was er één die eruit sprong; mijn klapper: de klappekster. Dankzij de goede voorbereidingen van Peter en Hans wisten we waar we kans maakten er een te zien. Auto geparkeerd. Dijkje op gelopen en speuren maar. Al snel werd onze aandacht getrokken door een groepje kramsvogels en Hans zette zijn telescoop er op. We waren er druk mee, tot Peter doodkalm zei "ik sta hier regelrecht naar een klappekster te kijken". Hij zei het zo rustig dat ik er van overtuigd was dat hij een grapje maakte. Maar nee. Daar zat hij inderdaad! Recht voor ons, op het topje van een struikje. Wat een beauty! Met zijn relatief lange staart hield hij zich op het bewegende topje goed in evenwicht. Zijn kop stil en turend

naar een eventuele prooi. Wat een prachtig gezicht!! Mijn eerste klapekster... wauw.

Naam: Klapekster

Engelse naam: Great Grey Shrike

Herkenning: De klapekster behoort tot de familie der Klauwieren en is goed te herkennen aan zijn prachtig lichtgrijze en witte voorkomen met een zwart masker, zwarte vleugels met witte vlek en zwarte staart met witte zijden.

Verspreiding: De klapekster broedt in Noord-Europa in berkenbossen, moerassen, heide en hoogvenen. In Nederland zijn er sinds 1999 geen broedgevallen meer waargenomen. Hij staat dan ook op de Nederlandse rode lijst. De klapeksters die we in Nederland tegen komen, zijn broedvogels uit noordelijkere landen. Ze zijn in Nederland doortrekker of wintergast. Je ziet ze voornamelijk in ruig, vaak licht bebost open gebied. Net zoals wij, vind je ze vaak zittend op uitzichtpunten op heide en hoogvenen, ook wel in de duinen en open moerasgebieden.

Gedrag: Vanaf zijn uitkijkpunt loert de klapekster naar prooi, daarbij zijn staart zijwaarts heen en weer bewegend. Net als andere klauwieren spietsen ze prooien aan stekels en aan prikkeldraad, om op deze wijze een voorraad aan te leggen. De vlucht van de klapekster is over grote afstanden diep golvend en soms zie je hem bidden.

Geluid: Zang wordt in Nederland eigenlijk niet gehoord, omdat de klapekster hier alleen in de winter aanwezig is. Zijn roep is een scherpe triller, iets dalend.

Voedsel: Klapeksters eten muizen, hagedissen, loopkevers en andere kleine dieren. Uit onderzoek van braakballen van klapeksters blijkt dat ze in de winter voornamelijk (mest)kevers eten, maar dat ook zangvogels en muizen regelmatig gegeten worden.

Geïnspireerd? Kijk dan eens op de site van de vogelbescherming of trek erop uit en ga op zoek naar deze prachtige vogel op zijn uitkijkpost!

Bron: ANWB Vogelgids van Europa en www.vogelbescherming.nl

Door: Janneke Ackermans

Werkgroep Wandelen

Zondag 30 Oktober - van Simmerath via het Kalltal naar Simonskall

De voorwandelaars: Annemie, Jan, Jo, Herman en onze chauffeur was Gid. Tijdens het voorwandelen was het zeer slecht weer, maar gelukkig als ik 's morgens de dag van de wandeling opsta zie ik door de mistflarden in het oosten een gekleurde lucht. Na de instaproute Emmaplein, Wilhelminasingel en Akersteenweg zijn we met 42 wandelaars op weg. We rijden door een prachtig zonnig in herfstkleuren getooid landschap, via Aken naar Simmerath. In Simmerath bij Café Peters worden we allervriendelijkst ontvangen, de koffie staat klaar en wat hebben ze daar lekkere Torten und Gebäck. De

gemeente Simmerath bestaat uit 17 kerkdorpen en heeft een oppervlakte van 111,01 km². Na de koffie starten we (10.30 uur) en lopen we naar de RK Kerk St. Johan Baptist Simmerath waar ik een groepsfoto maak van alle wandelaars. Na het fotomoment scheiden onze wegen en volgen de wandelaars van de kortere route (10 á 11 km) Jan en Annemie, terwijl de wandelaars van de langere route (15 á 16 km) achter Jo en Herman aan gaan. Groep Jan verlaat Simmerath in noordelijke richting en passeert de begraafplaats. Links het beekje Bruchgraben, een zijriviertje van de Kall. Rond 11 uur passeren ze de Simmerather Mühle en wandelen door het dal van het riviervtje de Kall. Groep Jan loopt rond elf uur even ten zuidoosten van Lammersdorf. Herman loopt vanuit Simmerath in zuidwestelijke richting via het natuurgebied Auf Den Kempen, de hoogvlakte waar het riviervtje de Kallbach ontspringt. Dit gebied bestaat uit natte graslanden, heide, beukenbos, rivieren en essen-galerijen. In de jaren '80, heeft zich de Europese bever in het Kalltal en in de zijdalen gevestigd. Bij de omgeving van de Simmerather Mühle komt groep Herman uit op de route die groep Jan ook volgt tot voorbij de eerste huizen van Lammersdorf, het is dan 12.00 uur. Groep Jan volgt bij eerstvolgende splitsing de weg door het dal van de Kallbach en wandelt rechts langs het stuwmeer. Rond half een houden zij even voorbij de stuwdam pauze. Groep

Herman blijft de weg door een afwisselend landschap volgen en wandelt links om het stuwmeer heen. Zij houden pauze op de Kelzerberg, (Kallenbrucher Gasse). Schitterend landschap. Na de pauze volgt groep Herman een pad dat in het bos eindigt. Gezien de tijd is een andere route zoeken geen optie, dus groep Herman vervolgt haar weg tussen de bomen en struiken bergaf naar het pad dat een stuk lager langs het stuwmeer loopt. De Kalltalsperre werd gebouwd van 21 maart

1934 tot 8 januari 1936. Vanaf de Kalltalsperre loopt een tunnel naar de Dreilägerbachtalsperre. Kwart voor twee bereikt groep Herman de stuwmuur van de Kalltalsperre. Voorbij de stuwdam volgen beide groepen weer hetzelfde pad richting Simonskall (nog 5,5 km). Groep Jan loopt dan een uur voor op groep Herman. Het pad, dat afwisselend door bos en enkele weilanden beneden langs het riviertje gaat, ligt in de schaduw aan de rechterzijde van het riviertje en loopt tot aan de parkeerplaats Kall Brück. Groep Jan passeert hier om halftwee en groep Herman om kwart voor drie. Beide groepen steken hier het riviertje via de Kall Brück (L160) over om meteen aan de overzijde het eerste pad naar rechts te nemen. Na honderd meter gaat het pad weer via een bruggetje de Kall over en lopen we weer aan de rechterzijde van het dal verder. Twaalfhonderd meter verder steken we 2 riviertjes over en vervolgens loopt het pad omhoog (vals plat). Het is een afwisselend bos met af en toe

een uitzicht over het dal van de Kall. Het eerste pad links neemt groep Jan en daalt af naar Simonskall. Beneden passeren zij de Kremer-Hof (om drie uur), een klein kasteeltje gebouwd in 1643. Groep Herman is dan nog bij het bruggetje over de Klafterbach. Bij de afslag links naar Simonskall, de groep Jan is hier afgeslagen, loopt groep Herman het bredere pad rechtdoor en komt stroomafwaarts van Simonskall uit bij het riviertje Kall en moeten dan nog een vijfhonderd meter terug tot Simonskall. Een extra rondje van Herman. Simonskall heeft ongeveer 50 inwoners en bestaat uit diverse hotels. Het was er zeer druk, dus was het even zoeken naar een plaatsje op een van de terrasjes of in een restaurant. Na een bezoek aan de plaatselijke horeca vertrokken we met de bus stipt om 16.45 uur naar Maastricht. Een schitterende zonnige wandeldag met ongelooflijk mooie kleuren is weer voorbij, iedereen bedankt en tot de volgende keer.

De volgende wandeling is op **23 april 2017**. We lopen dan van Simonskall naar Obermaubach aan het gelijknamige stuwmeer. [HH]

Werkgroep Natuurbeheer

Zaterdag 12 augustus en 3 september - Gronsveld, Boomgaard Mientje

Zoals elk jaar snoeien we de mooie boomgaard van Mientje na de pluk. Fruitbomen herstellen het beste van de snoei na de pluk. Ze zitten volop in blad en de sapstroom zorgt ervoor dat de wonden snel helen. Het extra voordeel bij de zomersnoei is dat je bladeren wegneemt net in de periode dat de boom gaat beginnen zich voor te bereiden voor de winter. De boom gaat energie opslaan in het wortelstelsel. Door het weggenomen blad, is er minder fotosynthese mogelijk, en zo zal er minder energie worden opgeslagen in het wortel stelsel en dit zal tot minder groei in het voorjaar resulteren, en zo tot minder snoeiwerk in het nieuwe jaar.

Zaterdag 22 oktober - Mesch, Boomgaard Lucien

Bij Lucien worden de ladders opgeborgen, en zo is hij altijd van de partij. De boomgaard ligt afgelegen op een heel stille plek aan een holle weg. De bomen beginnen nu volwassen te worden en bij enkele perenbomen moeten we nu de hoogte bepalen die wij willen zodat we er in de toekomst nog bij kunnen met het onderhoud. Sommige bomen hadden zoveel fruit getorst dat de takken vergroeid naar beneden hingen. Pruimenbomen worden hele warrige struiken van al dat fruit. Wat een verrassing, Gene was er weer bij, hij liep mee met Lucien en vertelde later dat hij al snoeiende veel geleerd had van Lucien. Hij komt ook in December naar de snoei-instructies van het IKL bij kasteel Jeruzalem in 'Lummel'.

Zaterdag 5 november - Torenmolen de Heeg

Bij Molenaar Jo Meesen hebben we met de IVN actieve vrijwilligersdag vorig jaar de houtoven gestookt, om vervolgens onze zelf gemaakte vlaaien erin te bakken. Jo vertelde dat ze dit jaar zoveel fruit hadden dat ze 2 maal vlaaien hadden gebakken. Alle pruimenbomen aan de rijksweg hebben we gesnoeid. Je kunt dat mooi zien als je van de Rijksweg afslaat de Bronckweg op. Achter de molen staat nog een grote boomgaard, de appelbomen die we ooit in het verleden met het IKL hadden gesnoeid, waren toe aan een snoeibeurt. In een van de appelbomen zit een grote dode takkenstomp, daar hadden we de vorige keer al rekening mee gehouden. Het is prachtig hoe vitaal de boom is terwijl in de kern een groot dood stuk hout zit. Langzaam maar zeker komt de boom weer in balans en krijgt hij weer een mooie takkenkrans rondom.

De Werkgroep Natuurbeheer aan het werk in de boomgaard van Torenmolen de Heeg

Uit het archief van Dirk van de Weijer (WGNB)

Boom van het jaar 2008 te Margraten

Op de Amerikaanse Begraafplaats is links van de hoofdingang nog een klein stuk van de boomgaard te zien die er ooit stond. De oude hoogstambomen zijn waarschijnlijk aangeplant in de dertiger jaren van vorige eeuw. Hier staan o.a. de rassen Keuleman en Margrater Reinette. Bijzonder is dat de bomen zijn gesnoeid volgens de Californische snoeimethode.

Deze bijzonderheid en de aparte plek brengen met zich mee, dat de commissie 'Boom van het Jaar' de keuze heeft laten vallen op deze locatie. Bovendien gaan er geruchten dat de beheerder het onderhoud zo bezwaarlijk vindt dat er gedacht wordt aan rooien. Wellicht kan dit laatste voorkomen worden door thans aandacht te schenken aan deze hoogstamboomgaard.

(uit 't Klumpke - Pomologisch Genootschap Limburg)

Toelichting en vraag van Dirk:

Helaas weet ik niet precies hoe de Californische snoeiwijze er aan toe gaat. Wat ik gezien heb is dat alle takjes tot op de gesteltakken worden afgesnoeid. En dat is heel veel werk, vandaar dat ze de bomen wilden vervangen. Maar kan iemand mij vertellen hoe die Californische snoeiwijze eigenlijk uitgevoerd wordt?

Châlet D'n Observant

Midden in de ENCI-groeve ligt het vernieuwde informatiecentrum 'Châlet D'n Observant' met een prachtig terras in een oase van rust.

Geniet van het fantastische uitzicht op de Observant, de visvijver en de nog in bedrijf zijnde ENCI-groeve met haar adembenemende kalkwanden. Binnen is er een doorlopende informatiefilm over het 'Plan van Transformatie ENCI-gebied', waar beheerder Lei Bellefroid u trouwens alles over kan vertellen.

Het Châlet is niet alleen een plek om lekker uit te rusten onder het genot van een hapje en een drankje, maar ook het vertrekpunt van o.a. een fotospeurtocht, prachtige wandelingen (5-25 km) en fietstochten. Deze zijn gratis te verkrijgen. De kinderen kunnen gratis op zoek naar fossielen in mergelblokken. Met hamer, helm en veiligheidsbril wordt het een spannend avontuur. Voor de grote avonturiers zijn er rondleidingen door de ENCI-groeve. In de vijver kan gevisd worden en als u met een groep een op maat gesneden excursie of activiteit zou willen, kan dat geregeld worden.

Châlet D'n Observant is het hele jaar door geopend op vrijdag, zaterdag en zondag vanaf 11.00 uur tot 18.00 uur.

Adres: Lage Kanaaldijk 115, 6212 NA Maastricht
e-mail: chaletobservant@gmail.com
website: www.chaletobservant.nl

Lid worden?

Wilt u samen met ons de natuur van dichtbij beleven? Geef u dan op als lid van IVN, waarvan de afdeling IVN Maastricht onderdeel is.

U bent dan lid van IVN en aangesloten bij de afdeling IVN Maastricht.

CONTRIBUTIE	€
IVN-lid (en aangesloten bij afdeling Maastricht) incl. tijdschrift 'Mens en Natuur' (4x) + afdelingsblad 'Humus' (3x)	24,-
IVN-lid + abonnement 'de Natuurgids' (8x per jaar)	39,50
Huisgenoot- of Jeugdlid	5,-

Aanmelden bij ledenadministratie

Secretaris Carlo Poolen - Trichtervogdenstraat 70, 6223 CT Maastricht.
Tel: 043-3626261. E-mail: ivn.maastricht@home.nl

Contributie overmaken naar:

ING Bank rekeningnr. NLO5 INGB 0002 4052 39 van IVN afdeling Maastricht, met vermelding van uw N.A.W. gegevens.

Donaties

Wilt u geen lid van onze vereniging zijn, maar ons wel financieel steunen? Dat kan! Maak minimaal € 15,- over op bovenstaande rekening onder vermelding van: donatie. U ontvangt dan 3x per jaar ons afdelingsblad 'Humus'. U heeft geen stemrecht en u krijgt geen korting op IVN-cursussen en andere IVN-activiteiten.

Adverteren in Humus

De kosten voor 1 jaar (3 nummers) adverteren, bedragen:

zwart/wit: ¼ pagina € 25,-; ½ pagina € 50,-; 1 pagina € 75,-

full colour: ¼ pagina € 37,50;- ½ pagina € 75,-; 1 pagina € 112,50

Kopij voor Humus 98 (verschijnt mei 2017)

Aanleveren voor 10 april bij Chrit Merckelbagh,
Venkelbeemd 1, 6229 WV Maastricht of per e-mail chritm@gmail.com

Redactie Humus: Chrit Merckelbagh, Tineke & Wil de Jong

Humus komt 3 keer per jaar uit met een oplage van 350 ex.,
het winternummer heeft een oplage van 400 ex.

Gid

van Schijndel

A Veulenerbank 6
NL/ 6213 JT Maas-
tricht
M +31 621 25 30 47
E gid.advies@ziggo.nl
W www.gidadvies.nl

Administratiekantoor

Th.J.H. van Mulken

Glazeniersdreef 70
6216 NZ Maastricht

E-mail: thvanmulken@planet.nl

Telefoon: 06-22434560

Kamer van Koophandel no. 1412473
Beconnummer 152092
Bank: NL64INGB0001412061

Voor al uw administratie- en belastingzaken